

για την

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

**Εκπαίδευση για την
επιβίωση στη νέα χιλιετία**

**Workshop:
Αν γινόμασταν 11 χρονών**

**Πρόγραμμα Π.Ε. για το νερό
και τις πηγές του**

**Συνέδρια για την
Π.Ε. στο 2000**

Άνοιξη
2000

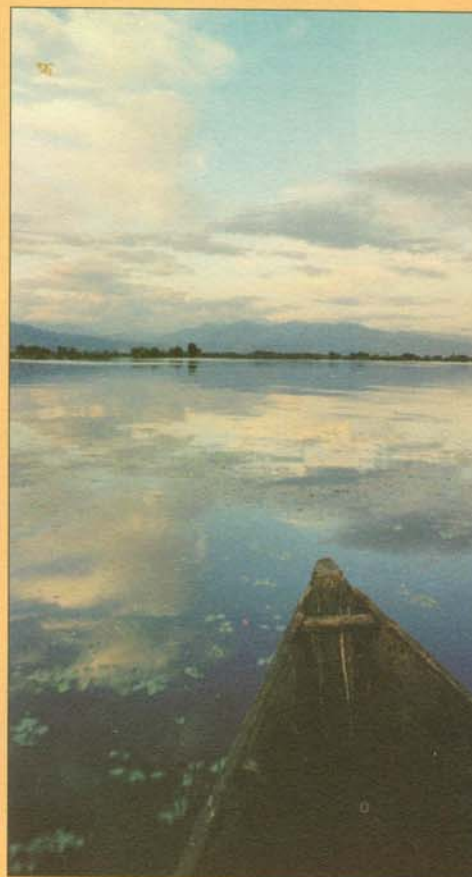
Τεύχος 19

1.000 δρχ.

Τ.Θ. 50957
Θεσσαλονίκη
54014

Φoto: Ασημσία Χατζιδάκη

για την
Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
Τεύχος 19
Ανοιξη 2000
Θεσσαλονίκη
ISSN: 1108-1120

Περιοδική Έκδοση της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.
Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών
για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
ΑΦΜ: 90147670, ΔΟΥ ΙΗ' ΑΘΗΝΩΝ

Υπεύθυνος Έκδοσης
σύμφωνα με το νόμο
ο Πρόεδρος της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.
Γιώργος Φαραγγιτάκης

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Διευθυντής Σύνταξης
Κώστας Νικολάου
τηλ. 031-813515, e-mail: kinikola@hol.gr

Αναπληρωτής Διευθυντής Σύνταξης
Δέσποινα Σουβατζή
τηλ. 031-434349, e-mail: souvatzi@eled.auih.gr

Ειδικόι Συντάκτες
Βέτα Τσαλίκη
τηλ. 031-674583 (επιμ. αρθρογραφίας & Κ.Π.Ε.)
Ελένη Τριαντάφυλλου
τηλ. 0374-23072
(επιμ. ανάπτυξης προγραμμάτων & δικτύων)
Ρούλα Γκόλιου
τηλ. 0374-22047 (επιμ. σχολικών προγραμμάτων)
Γιώργος Περδικής
τηλ. 0351-33535 · e-mail: gperdikis@kat.forthnet.gr
(επιμ. Π.Ε. νομών & Internet)

Μέλη
Θεόδωρος Παπαπαύλου
τηλ. 01- 4619608 · (Παρ/μα Αττικής)
Γιάννης Φαρμάκης
τηλ. 031-903328 · e-mail: iofarmak@eled.auth.gr
(Παρ/μα Θεσσαλονίκης)
Παναγιώτης Σταθόπουλος
τηλ. 0621-32371
(Παρ/μα Πελοποννήσου & Δυτικής Ελλάδας)

Φιλολογική Επιμέλεια
Καίτη Φραγκίσκου

Συνδρομές Ετήσιες
Μέλη της ΠΕΕΚΠΕ: Δωρεάν
Εσωτ.: 2.000 δρχ. Εξωτ.: 3.000 δρχ.
Φορείς: 5.000 δρχ.

Αλληλογραφία
για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
Τ.Θ. 50957 Θεσσαλονίκη 22-GR 54014

Σχεδίαση - Παραγωγή
Εκδόσεις Σχήμα & Χρώμα
Παραγωγική Μονάδα ΚΕ.Θ.Ε.Α.

περιεχόμενα

της Σύνταξης 3

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ:

Εκπαίδευση για την επιβίωση στη νέα χιλιετία
του J. Smyth 4

Workshop: Αν γινόμασταν 11 χρονών!
του R. Hart 10

Μια καινοτόμος πρόταση σχετικά με την
περιβαλλοντική αγωγή/εκπαίδευση
στο ΚΠΕ Κλειτορίας Αχαΐας με δέμα
το νερό και οι πηγές του
της Ο. Απανωμεριτάκη 12

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Π.Ε. ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ 16

ΤΟ ΒΗΜΑΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ Π.Ε.

Μερικές σκέψεις
με αφορμή ένα στρογγυλό τραπέζι
της Β. Αντωνιάδου 20

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Θερινό σχολείο για την ΠΕ 21

Συνέδριο: Αξιολόγηση προγραμμάτων ΠΕ
με θέμα τα γλυκά επιφανειακά νερά 23

Διεθνές Συνέδριο: ΠΕ στα πλαίσια της
εκπαίδευσης του 21ου αιώνα.
Προοπτικές και δυνατότητες 25

Εκδηλώσεις με θέμα: Σχεδιασμός και προστασία
του περιβάλλοντος. Συμμετοχή του παιδιού και
συνειδητοποίηση του 27

Σεμινάριο: Φιλοσοφία της ΠΕ.
Περιβάλλον και ηθική 27

Σεμινάριο RSPCA: Εκπαίδευση
για τη μέριμνα των ζώων 28

Πιλοτική εφαρμογή ηλεκτρονικής
πληρωμής στις δημόσιες συγκοινωνίες
με συμμετοχή μαθητών Λυκείου 29

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ 30

INTERNET 31

«...η ανθρώπινη ζωή είναι μια φορά μονάχα, και δεν θα μπορέσουμε ποτέ να εξακριβώσουμε ποια ήταν η καλή και ποια ήταν η κακή απόφαση, γιατί, σε κάθε περίπτωση, δεν μπορούμε ν' αποφασίσουμε παρά μια φορά μόνον. Δεν μας έχει δοθεί μια δεύτερη, μια τρίτη, μια τέταρτη ζωή για να μπορούμε να συγκρίνουμε διαφορετικές αποφάσεις. Με την ιστορία γίνεται το ίδιο όπως και με τη ζωή του ατόμου...

...ας υποθέσουμε ότι υπάρχει στο σύμπαν ένας πλανήτης όπου θα ερχόμαστε στον κόσμο για δεύτερη φορά. Ταυτόχρονα, θα θυμόμαστε στο ακέραιο τη ζωή που θα είχαμε περάσει πάνω στη Γη, κάθε εμπειρία που θα είχαμε αποκτήσει εκεί κάτω.

Και ίσως υπάρχει ένας άλλος πλανήτης όπου ο καθένας θα έβλεπε το φως για τρίτη φορά με την εμπειρία από δύο ήδη βιωμένες ζωές.

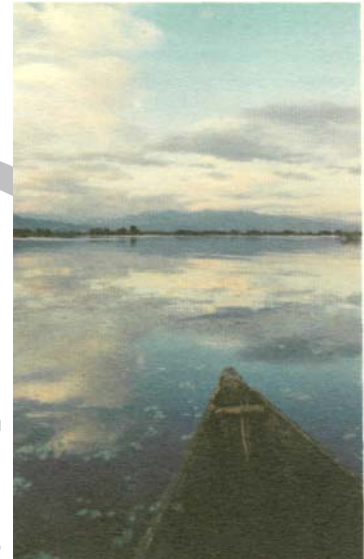
Και ίσως υπάρχουν ακόμα κι άλλοι πλανήτες όπου το ανθρώπινο είδος πρόκειται να ξαναγεννηθεί, ανεβαίνοντας κάθε φορά μια βαθμίδα (μια ζωή) πάνω στην κλίμακα της ωριμότητας...

Εμείς οι άλλοι πάνω στη Γη (πάνω στον πλανήτη αριθμός ένα, πάνω στον πλανήτη της απειρίας), δεν μπορούμε προφανώς παρά να σχηματίζουμε μια πολύ αόριστη ιδέα του τι θα συνέβαινε στον άνθρωπο πάνω στους άλλους πλανήτες. Θα ήταν πιο συνετός; Η ωριμότητα είναι απλώς στο χέρι του; Μπορεί να την φθάσει με την επανάληψη;

Μόνο στην προοπτική αυτής της ουτοπίας έχουν κάποιο νόημα όλες οι αναφορές περί απαισιοδοξίας και αισιοδοξίας. Αισιόδοξος είναι εκείνος που πιστεύει ότι η ιστορία της ανθρωπότητας θα είναι λιγότερο αιματηρή στον πλανήτη αριθμός πέντε. Απαισιόδοξος είναι εκείνος που δεν το πιστεύει.»

Milan Kundera
(Η αβάσταχτη ελαφρότητα του είναι)

για την αντιγραφή
Κ. Ν.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΣΤΗ ΝΕΑ ΧΙΛΙΕΤΙΑ

του dr. John C. Smyth

Μετάφραση - Επιμέλεια: Βέβα Τσαλίκη

Ίσως, αυτό το άρθρο, θα έπρεπε να ξεκινήσει με μια υγιή προειδοποίηση. Ασχολείται, ουσιαστικά, με τον ορισμό κάποιων από εκείνα τα πράγματα που θα 'πρεπε να κάνουν οι εκπαιδευτικοί για την ανθρωπότητα σε δύσκολους καιρούς. Ωστόσο, κάθε χώρα πρέπει να δουλέψει στο δικό της πλαίσιο, το οποίο μοιράζεται μόνο μερικώς με άλλες χώρες. Επιπλέον, διαφορετικές γλώσσες έχουν τις δικές τους αποχρώσεις νοημάτων για τα οποία συχνά υπάρχουν αρκετές οικείες λέξεις. Αυτό το άρθρο γράφτηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο και ειδικότερα στη Σκωτία, που έχει τη δική της ξεχωριστή ματιά. Είμαι βέβαιος ότι μεταφράστηκε πολύ καλά. Αλλά το γεγονός αυτό κάνει ουτοπική για τους αναγνώστες την αναζήτηση της αλήθειας που κρύβεται πίσω από τις λέξεις, την ερμηνεία της και την επαναπροσαρμογή της στο δικό τους πλαίσιο, κάτι με το οποίο οι ερμηνευτές του περιβάλλοντος ασχολούνται συνεχώς.

Η χελώνα και ο λαγός

Η Ευρώπη οφείλε στην Ελλάδα το μύθο της χελώνας και του λαγού που συμμετείχαν σε έναν αγώνα δρόμου. Ο λαγός είχε υπερβολική αυτοπεποίθηση και έτσι η χελώνα κέρδισε. Τώρα, το ανθρώπινο είδος ίσως βρίσκεται σε έναν παρόμοιο αγώνα δρόμου. Ο άνθρωπος με υπερβολική αυτοπεποίθηση χρησιμοποίησε την εσωτερικότητα του για να ξεπεράσει κατά πολύ τις αργές διαδικασίες της οργανικής έλξης και της οικολογικής ολοκλήρωσης που διαμορφώνουν τις ζωές άλλων οργανισμών. Το αποτέλεσμα είναι η καταστροφή της Γης. Άραγε η ανθρώπινη έκρηξη θα γίνει ένα άλλο καταστροφικό επεισόδιο στην ιστορία της Γης όπως τα χτυπήματα ενός μετεωρίτη που πιθανώς κατέστρεψαν τους δεινόσαυρους; Τα υποστηρικτικά συστήματα της φυσικής ζωής στη Γη θα επιτρέψουν, έτσι απλά όπως η χελώνα, τον ανθρώπινο λαγό να αυτοκαταστραφεί και μετά να συνεχίσουν το ταξίδι τους προς ένα λιγότερο ταραγμένο μέλλον χωρίς αυτόν; Ή μπορεί ο λαγός μόλις να προλάβει; Τουλάχιστον, οι άνθρωποι σίγουρα έχουν επίγνωση ότι η σύγχρονη πρακτική του αγώνα δρόμου επιφυλάσσει κινδύνους.

Σε κάθε σημαντική διεθνή διάσκεψη για το θέμα - Στοκχόλμη, Ρίο Ντε Τζανέιρο και άλλες - η εκπαίδευση πάντα ξεχώριζε ως το σημείο κλειδί αυτού που πρέπει να γίνει, αλλά λίγοι εκπαιδευτικοί της πράξης γνώρισαν σημαντικές αλλαγές στα καθήκοντα τους ως αποτέλεσμα αυτής της αναγνώρισης. Υπάρχουν μερικά πολύ καλά παραδείγματα προγραμμάτων σε πολλές χώρες και στην τυπική και στην άτυπη εκπαίδευση, υπάρχουν ειδικές στρατηγι-

κές για πρόοδο, αξιόλογα ερευνητικά προγράμματα, εκδόσεις, συνέδρια και βαρύγδουπες δηλώσεις. Ωστόσο, καθώς η ανθρωπότητα πλησιάζει προς τη νέα χιλιετία, η UNESCO, αυτός ο διεθνής μάντζερ της εκπαίδευσης, καταγράφει την εκπαίδευση ως "την ξεχασμένη προτεραιότητα του Ρίο". Για ποιο λόγο όμως ισχυρίζονται κάτι τέτοιο; Ένα απλό ταξίδι στην εξέλιξη της εκπαίδευσης σε σχέση με την απόκριση της στις περιβαλλοντικές ανησυχίες, ίσως, μέσω της εκ των υστέρων γνώσης, δώσει κάποιες απαντήσεις.

Το σκαμνί με τα τρία πόδια

Το πρόβλημα μάλλον ξεκίνησε πολύ παλιότερα. Όπως και τα άλλα νεαρά ζώα, οι κυνηγοί συλλέκτες τριγόνοιοι μας έπρεπε να μάθουν τρία βασικά πράγματα:

- να είναι σωματικά, νοητικά και συναισθηματικά ικανοί, για να ζήσουν μια πετυχημένη ζωή
- να μπορούν να το κάνουν αυτό αρμονικά, ως συνεισφέροντα μέλη σε μια κοινωνική ομάδα
- να αποκτήσουν τους απαραίτητους πόρους για τη ζωή από το χώρο στον οποίο ζουν, χωρίς να καταστρέφουν τις ικανότητες του να συνεχίσει να προσφέρει τους ίδιους πόρους στις επόμενες γενιές.

Ή όπως θα λέγαμε σήμερα, έπρεπε να μάθουν προσωπικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές δεξιότητες. Τέτοιες δεξιότητες συνεχίζουν να είναι βασικές για τη ζωή μας και η εκπαίδευση θα πρέπει να οδηγεί τη μάθηση προς αυτούς τους ίδιους στόχους. Κανείς δεν αντιλέγει για την ανάγκη για προσωπική ικανότητα παρ' όλο που τώρα ίσως προχωρά παράλληλα με πολύ ειδικευμένα μονοπάτια στην περίπλοκη κοινωνία μας. Ούτε υπάρχει αντίρρηση πως η κοινωνική δεξιότητα είναι προφανές ότι χρειάζεται όλο και περισσότερο στον συνωστισμένο, αγχωτικό και ανταγωνιστικό κόσμο. Ωστόσο η περιβαλλοντική δεξιότητα επαναορίστηκε κατά κάποιο τρόπο. Οι άνθρωποι την ερμήνευαν ως την ικανότητα να αφαιρέσουν, όσο πιο γρήγορα και με όσο λιγότερο κόστος, οτιδήποτε θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν ή νόμιζαν ότι χρειαζόνταν από αυτά που ήταν διαθέσιμα σ' αυτούς, χωρίς να νοιάζονται είτε για την ποιότητα της χρήσης είτε για τα αποτελέσματα τα οποία αυτές οι δραστηριότητες πιθανά θα είχαν στο σύστημα από το οποίο οι πόροι αυτοί αφαιρέθηκαν. Εξαιτίας του πλούτου του ανθρώπινου περιβάλλοντος, της έκτασης και των ικανοτήτων μας για συγκομιδή, αυτό μας είχε γίνει τότε μεγάλη συνήθεια, που ακόμη και τώρα, όταν η καταστροφή των οικοσυστη-

μάτων, η εξάλειψη των πόρων και η ρύπανση από τα απορρίμματα έχουν τόσο εμφανείς συνέπειες, μας είναι ακόμα δύσκολο να ξαναοργανώσουμε τα οικεία πρότυπα συμπεριφοράς. Ούτε φαίνεται να είμαστε πολύ καλοί στο να συνδέουμε τις αλλαγές που συμβαίνουν στους φυσικούς πόρους με τα πολλαπλασιαζόμενα προβλήματα στο κοινωνικό - οικονομικό και καταναλωτικό μας περιβάλλον.

Για το λόγο αυτό κάποιοι άνθρωποι στη Σκωτία έχουν πρόσφατα προωθήσει ένα μοντέλο εκπαίδευσης ως "ένα σκαμνί με τρία πόδια στήριξης", και την ιδέα ότι το να ισορροπήσουν τα τρία άνισα πόδια του - οι τρεις δεξιότητες - είναι ένα απαραίτητο βήμα στο να γίνει η εκπαίδευση μέρος της πραγματικής επίλυσης των δυσλειτουργιών του πλανήτη.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Κατά τις δεκαετίες του '50 και του '60, η κοινή ανησυχία καλεί για την εισαγωγή στο επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα την "εκπαίδευση για προστασία". Όταν φάνηκε ότι αυτή η έννοια είναι πολύ περιοριστική για ένα τόσο περίπλοκο και πολυδιάστατο σύνολο ζητημάτων, ο όρος άλλαξε και έγινε περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Αρκετά από τη σχετική γνώση και τις μεθοδολογίες υπήρχαν ήδη στις επιστήμες όπως η βιολογία και η γεωγραφία, ενώ η οικονομία, η ιστορία και οι υπόλοιπες επιστήμες είχαν πολλά να προσφέρουν. Οι πρώτες προσπάθειες αφορούσαν μια επιτομή τμημάτων από τις παραπάνω πηγές που παρείχαν οι ειδικοί από τις μελλοντικές επιστήμες, οι οποίοι όμως δεν είχαν κατ'όλοκληρο την ευρύτερη εικόνα. Ήταν ένα "κόψιμο και ράψιμο" και είχε λίγες πιθανότητες επιτυχίας χωρίς το δικό του οργανικό πλαίσιο. Όταν οι άνθρωποι ονόμασαν αυτό το νέο στοιχείο "διεπιστημονικότητα" δεν εννοούσαν αυτό που στην ουσία έκαναν.

Αυτό που ήθελαν στην πραγματικότητα οι οπαδοί της διεπιστημονικότητας ήταν μια προσέγγιση βασισμένη σε ένα ζήτημα, όπου τα παραδοσιακά μαθήματα θα μπορούσαν να αποτελέσουν πηγές ειδικευμένης γνώσης και θα συνεισέφεραν στην κατανόηση ενός τοπικού θέματος με πολλές συνδέσεις. Το παραπάνω δοκιμάστηκε στη Σκωτία σε κατώτα σχολεία της πόλης και είχε επιτυχία. Αλλά εκείνα που ακολούθησαν το παραδοσιακό αναλυτικό πρόγραμμα με τα ξεχωριστά μαθήματα, αντιμετώπισαν διοικητικές δυσκολίες, οι οποίες περιορίσαν την εφαρμογή είτε σε ελάχιστο χρόνο είτε σε τομείς με παιδιά με χαμηλό επίπεδο. Επίσης, εάν το θέμα ήταν σχετικό κατ'ελάχιστον για τα παιδιά, το γεγονός ότι κανείς πια δεν έδινε σημασία στη λύση που πρότειναν, δημιούργησε απογοήτευση.

Το ευρύτερο περιβάλλον

Η διάσκεψη της Στοκχόλμης για το ανθρώπινο περιβάλλον το 1972, έκανε καθαρό στον κόσμο και στην κοινωνία ότι η περιβαλλοντική διαχείριση και φροντίδα δε θα μπορούσε να επιτύχει εάν γινόταν από τα πλούσια έθνη σε βάρος των φτωχών. Όταν η UNESCO και το νεότερο συσταθέν όργανο της η UNEP, όρισαν την Π.Ε. για τη χάρτα του Βελιγραδίου το 1975 και για τη Συνεδρίαση της Τιφλίδας το 1977, φρόντισαν να ξεκαθαρίσουν ότι ο όρος "Περιβάλλον" πρέπει να συμπεριλαμβάνει όχι μόνο το βιοφυσικό περιβάλλον αλλά επίσης και το ανθρώπινο κατ'ελάχιστον το κοινωνικό περιβάλλον και τους θεσμούς του. Επομένως δεν πρέπει να φροντίζουμε το ένα σε βάρος του άλλου.

Το παραπάνω βελτίωσε με τον ορισμό στα χαρτιά, αλλά έκανε πιο δύσκολη την εφαρμογή στην πράξη. Οι εκπαιδευτικοί που είναι ειδικοί σε μια επιστήμη, ακόμη δυσκολεύονται να πάρουν υπόψη τους όλες τις διαστάσεις. Πρόσθετη φροντίδα για ύπαρξη επιμόρφωσης και υλικού ίσως να βοηθούσαν, αλλά η αρχική εικόνα της Π.Ε. δεν ήταν αρκετά ικανοποιητική κατ'ελάχιστον υπήρχε υλικό υπό έκδοση. Η διεπιστημονικότητα απείλησε τα υπάρχοντα σχήματα επαγγελματικής εξέλιξης και διοικητικής οργάνωσης των σχολείων. Φάνηκε επίσης η απειλή αποσταθεροποίησης των υπαρχόντων συστημάτων ελέγχου. Μολονότι επαναορίστηκε η Π.Ε., η υποστήριξη που της δόθηκε ήταν λιγοστή κατ'ελάχιστον οι εκπαιδευτικοί έτειναν να επιστρέφουν σε δραστηριότητες με τις οποίες ένιωθαν άνετα κατ'ελάχιστον να ακολουθούσαν το δικό τους προσωπικό ενδιαφέρον για τη φύση.

Έτσι, οι δύο τάσεις στην Π.Ε., η "πράσινη" εικόνα που έχει προσκολληθεί στην Π.Ε. κατ'ελάχιστον η εστίαση στα προβλήματα που προκαλούνται από την κακή διαχείριση των φυσικών οικοσυστημάτων από το ανθρώπινο σύστημα, παραμένουν ακόμα διαχωρισμένες. Η ποικιλία των συμμετεχόντων έχει διευρυνθεί, οι επιστήμονες έχουν κερδίσει συμμάχους από τις τέχνες και τις επιστήμες του ανθρώπου - αλλά η θέση της στην εκπαίδευση παραμένει χαμηλή και όσοι ενδιαφέρονται για ακαδημαϊκές σπουδές, για θέσεις εργασίας στην κυβέρνηση και τη βιομηχανία δεν είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν την Π.Ε.. Ίσως τόσο οι συντηρητικά σκεπτόμενοι στην εκπαίδευση με τις διακριτές επιστήμες, όσο και εκείνοι με περισσότερη φαντασία που έβλεπαν ότι αυτές οι νέες προσεγγίσεις αποδεσμεύουν άβολες αποκαλύψεις της περιβαλλοντικής κακοδιαχείρισης στην κοινωνία, με ευχαρίστηση ήρθαν αντιμέτωποι με μια εκπαιδευτική πρωτοβουλία που θα μπορούσε να υποβαθμιστεί χωρίς τον κίνδυνο της αναμέτρησης.

Φάνηκαν, λοιπόν, τρεις ελλείψεις της Π.Ε. Η πρώτη ήταν η "πράσινη" εικόνα της Π.Ε. Αυτό είναι λίγο ατυχές να δηλώνεται, επειδή πολλοί εκπαιδευτικοί της Π.Ε. όφειλαν τις αρχικές τους εμπνεύσεις στην απλή ιστορία της φύσης κατ'ελάχιστον αποτελούσε γι' αυτούς επιστροφή για ανανέωση. Αλλά για όσους έθεταν προτεραιότητες στην υποβαθμισμένη κατοικία, στη ρυπασμένη ατμόσφαιρα και στους επικίνδυνους δρόμους, το φυσικό περιβάλλον είχε μικρότερη σημασία. Ωστόσο, με κάποιο τρόπο, η σχέση του ενός με το άλλο πρέπει να διατυπωθεί πιο ξεκάθαρα.

Η δεύτερη είναι ο προσανατολισμός στο πρόβλημα. Πολλοί εκπαιδευτικοί, κυρίως εκείνοι που διδάσκουν σε μικρές ηλικίες, αντιμετωπίζουν με μια κατανοητή αποδοκιμασία τα προγράμματα που παρουσιάζουν τον κόσμο στα παιδιά σαν μια θάλασσα με προβλήματα. Εάν η Αγωγή Υγείας βασίζεται σε ένα όραμα για θετική υγεία, γιατί η Π.Ε. να ξεκινήσει από προβλήματα;

Μια τρίτη δυσκολία είναι αυτή που σχετίζεται με την έννοια των ξεχωριστών συστημάτων, του ανθρώπινου και του περιβάλλοντος, που συχνά αντιμετωπίζεται ως αναμέτρηση. Αυτά τα τρία μειονεκτήματα αντιμετωπίστηκαν με μία διεθνή πρωτοβουλία.

Η στρατηγική για την προστασία του κόσμου

Η στρατηγική για την προστασία του κόσμου (WCS) το 1980 πήρε πρωτοβουλίες αντί να αντιδράσει σε ό,τι ήδη συνέβαινε, έμαχεν για ένα υγιές σύστημα στο οποίο τα προβλήματα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν όντας μέσα σε ένα πλαίσιο και ενέταξε το ανθρώπινο είδος μέσα στο

σύστημα που προσπαθούσε να προστατέψει. Βασίστηκε στα εξής:

- στη διατήρηση των υποστηρικτικών συστημάτων που έγινε κατανοητή στο κοινό μέσω ιδεών σχετικών με το σχεδιασμό διαστημοπλοίων.

- στη διατήρηση της βιοποικιλότητας που αναπαριστούσε τον πολύπλοκο μηχανισμό που χρειαζόταν, για να διατηρήσει το διαστημόπλοιο σε λειτουργία σε συνθήκες βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αλλαγών.

- στην αιφορική χρήση των ανανεώσιμων φυσικών πηγών ως παράδειγμα για τους ανθρώπινους χρήστες της μηχανής στο πώς να επιβιώσουν στο ταξίδι χωρίς να τους τελειώσουν οι προμήθειες.

Αυτό που η WCS έκανε για την Π.Ε. ήταν να στηρίξει την ολιστική προσέγγιση με ένα ισχυρό θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο οι υποστηρικτές του συχνά το επικαλέστηκαν, αλλά στην πραγματικότητα ποτέ δεν το κατανόησαν. Τώρα ήταν πιο εύκολο να δούμε το παγκόσμιο σύστημα ως μια μονάδα. Η λεπτή βιόσφαιρα έγινε πιο οικεία και η ιδέα ενός υπερσυστήματος κέρδισε απροσδόκητη δημοσιότητα μέσω των κειμένων του James Lovelock για τη "Γαία". Η βιοποικιλότητα απέκτησε έναν προσδιορισμό στόχο. Ήταν, επίσης, ευκολότερο να θεωρήσει κανείς την ανθρωπότητα μέσα, παρά έξω, από το προς προστασία σύστημα και η ιδέα μιας κατάστασης θετικής υγείας για όλο το σύστημα ήταν ένας προοδευτικός στόχος. Οι συγγραφείς της WCS ενίσχυσαν τις ανησυχίες τους για τα ανθρώπινα συστατικά του συστήματος εκδίδοντας το 1991 μια συνέχεια της στρατηγικής, στηριγμένη στις εννέα αρχές της Βιώσιμης Διαβίωσης που περιέγραφε μια ανθρώπινη συμπεριφορά σχετική με τις αρχές που προωθούσαν.

Αυτές οι εκδόσεις περιέγραφαν πως η υποστήριξη για την ανάπτυξη της Π.Ε. προέρχονταν βαθμιαία από τα περιβαλλοντικά συμφέροντα, κυβερνητικά και μη. Για διάφορους λόγους οι πρώτες εμπειρίες της Π.Ε. ως συστατικό του επίσημου αναλυτικού προγράμματος δεν κέρδισαν το ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού κατεστημένου και σε πολλές χώρες τα υπουργεία περιβάλλοντος, έχοντας συνείδηση της άγνοιας του καινούριου στην περιβαλλοντική φροντίδα χτυπούσαν τώρα τις πόρτες των συναδέλφων τους στα Υπουργεία Παιδείας αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Σε καπότες περιοχές το εκπαιδευτικό κατεστημένο είχε πειστεί ότι αυτό ήταν ένα αντικείμενο με ανεπαρκή σημασία που η εφαρμογή του μπορούσε να περιοριστεί σε δραστηριότητες ενός αναλυτικού προγράμματος και σε εθελοντές στην τυπική και άτυπη εκπαίδευση. Έτσι, αυτό που η UNESCO και η UNEP παρουσίασαν ως εκπαίδευση ζωτική για την ανθρώπινη επιβίωση υποβαθμίστηκε σε κάτι λιγότερο από αναψυχή.

Επίσης, ένα χάσμα δημιουργήθηκε μεταξύ αυτών που προωθούσαν την Π.Ε., στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και αυτών που την εφαρμόζαν στην πράξη. Το χάσμα οφειλόταν στην έλλειψη σαφήνειας εκ μέρους των πρώτων για το τι θα μπορούσε να προσδοκά κανείς από την Π.Ε.. Αυτοί που προωθούσαν την Π.Ε. παρακινούνταν από την ιδέα ότι ένα καλό πρόγραμμα Π.Ε. θα έπρεπε να αλλάξει τη συμπεριφορά των ανθρώπων προς το περιβάλλον και να οδηγήσει σε δραστικές αλλαγές στις στάσεις και στο ενδιαφέρον του κοινού. Όταν αυτό δε γινόταν, κατηγορούσαν τους εκπαιδευτικούς ότι δεν έκαναν καλά τη δουλειά τους και παραπνοήτουσαν ότι έριχναν χρήματα σ' ένα δοχείο χωρίς πάτο.

Κάποιοι υποστηρικτές της Π.Ε. στράφηκαν σε εμπορικές επιρροές της κοινής γνώμης, για να δουν, εάν οι ειδικοί της επικοινωνίας στο χώρο της διαφήμισης και της προπαγάνδας, θα έκαναν καλύτερα τη δουλειά τους. Άρχισαν να μιλούν για την εκπαίδευση με όρους "μηνυμάτων" και "τρόπων ομιλίας" και να χρησιμοποιούν την έρευνα αγοράς.

Το κριτήριο επιτυχίας για τους εκπαιδευτικούς της Π.Ε. από την άλλη, βρισκόταν στη μεγαλύτερη ικανότητα των μαθητών τους, ως ατόμων, να κατανοούν και να αξιολογούν ζητήματα και να κάνουν τις δικές τους κρίσεις μαζί με άλλους για την κατάλληλη δράση. Οι εκπαιδευτικοί συμφώνησαν ότι αυτό θα χρειαστεί ίσως μια γενιά, για να φανούν σημαντικά αποτελέσματα, αλλά και ότι ήταν μια περισσότερο ασφαλής βάση αλλαγής, λιγότερο ευάλωτη στις διακυμάνσεις της μόδας.

Ίσως η πιο βαθιά επιρροή της WCS ήταν η εισαγωγή της έννοιας της αιφόρου ανάπτυξης και της πιο ασαφούς, της αιφορίας, ως στόχων προς τους οποίους όλες οι προσπάθειες έπρεπε να στραφούν.

Το θέμα της αιφορίας

Η αιφόρος ανάπτυξη ως σημαδι της σοφότερης εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων, γρήγορα έγινε αποδεκτό από τους εκπαιδευτικούς που είχαν κουραστεί από το να έχουν παρανοήσει την Π.Ε.. Εδώ βρισκόταν ένας στόχος για την εκπαίδευση πιο ρεαλιστικός από την ατελή αιτιολογημένη γνώση για το περιβάλλον, οτιδήποτε κι αν ήταν αυτό. Όπως θα περίμενε κανείς και στις κυβερνήσεις και στις επιχειρήσεις άρεσε η χρήση της ανάπτυξης σ' αυτό το πλαίσιο. Προηγουμένως παρουσιαζόταν ως η αιτία για τις περιβαλλοντικές καταστροφές παρά ως κομμάτι της επίλυσης και αυτή η νέα εικόνα ήταν πιο εύκολο να πουληθεί. Επιπλέον, η λέξη "αιφόρος" εφαρμοζόμενη στην ανάπτυξη ακούγεται ως κάτι "καλό", προτείνει ότι είμαστε στο σωστό δρόμο, παρ' όλο που οι ατομικές περιπτώσεις είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν. Η "αιφόρος ανάπτυξη" χρησιμοποιήθηκε από την επιτροπή της Brundland που κατέθεσε την έκθεσή της το 1987 και την όρισε ως "την ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να στερεί την ικανότητα από τις μελλοντικές γενιές να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες". Αργότερα έγινε ο καθοδηγητικός στόχος της μεγαλύτερης ποτέ συνάντησης κορυφής το 1992 στο Ρίο.

Ως πρόγραμμα για την κατάλληλη εκπαίδευση επανέφερε την ανθρωπότητα ξανά στο επίκεντρο. Η προηγούμενη σκέψη φαινόταν να σχετίζεται με το ότι εάν οι άνθρωποι γνώριζαν τον τρόπο με τον οποίο το βιοφυσικό περιβάλλον λειτουργεί, τότε θα μπορούσαν να καθορίσουν πρακτικές που θα συνέχιζαν να το διατηρούν σε καλή κατάσταση, γι' αυτό η έμφαση δινόταν στην κατανόηση του περιβαλλοντικού συστήματος. Η αιφόρος ανάπτυξη, ωστόσο, αναγνώρισε ότι εάν κάνεις τους ανθρώπους να νοιαστούν για το περιβάλλον χωρίς να διασφαλίσεις ότι θα ικανοποιηθούν οι ανάγκες για την εξασφάλιση μιας ικανοποιητικής ζωής, θα αποτύχει. Η εστίαση απλώθηκε από την οικολογία στον ορισμό και άλλων χαρακτηριστικών του ανθρώπινου συστήματος, κυρίως της οικονομίας και της ισότητας. Κάποιο είδος σχεδιασμού του συστήματος ήταν αναγκαίο που θα διατηρούσε την περιβαλλοντική ποιότητα και παραγωγικότητα μακροπρόθεσμα, ενώ θα διασφάλιζε ότι οι άνθρωποι θα απολάμβαναν τα οφέλη στο μέγιστο αιφόρο

επίπεδο, διανέμοντάς τα ισότιμα όχι μόνο για το καλό των μελλοντικών γενιών αλλά και των παρόντων.

Η έννοια στην έκθεση Brundtland για ισότητα ανάμεσα στις γενιές, εύκολα επεκτάθηκε σε ζητήματα ισότητας μεταξύ φύλων, ηλικιακών ομάδων, φυλών, πολιτισμών και μεταξύ βορρά και νότου σε πλανητική κλίμακα. Αυτό έδωσε στην υποστήριξη της εκπαίδευσης μια πολιτική διάσταση που δεν είχε. Μολονότι η βασική έννοια ήταν η αλληλεξάρτηση ανάμεσα στο βιοφυσικό περιβάλλον και στον ανθρώπινο πυρήνα που το εκμεταλλεύονταν, δεν υπήρχε απαραίτητα μια ισορροπία ανάμεσα στα δύο. Τα ανθρώπινα ζητήματα απαιτούν πολλή πολιτική δύναμη, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, και σχετίζονται άμεσα με τους ανθρώπους στους οποίους οι κυβερνήσεις και οι επιχειρήσεις εξαρτώνται. Θα μπορούσε ποτέ το μη ανθρώπινο κομμάτι αυτής της διαδικότητας να αποκτήσει συγκρίσιμη πολιτική υποστήριξη ώστε να διατηρήσει την ισορροπία;

Υπάρχει μια συνεχής αυξανόμενη βιβλιογραφία πάνω στη σημασία και στις εφαρμογές της αειφόρου ανάπτυξης για την κατάσταση της ως επιστημονικής ή μιας ηθικής έννοιας, και για την εφαρμογή της στη διεθνή και εθνική πολιτική, κάτι που είναι πέραν της σκοπιμότητας αυτού του άρθρου. Ο στόχος είναι να αναζητήσουμε εάν η εκπαίδευση που σχετίζεται με μια καλύτερη σχέση ανθρώπου και περιβάλλοντος έχει κερδίσει από αυτόν τον νέο τρόπο περιγραφής. Το να έχει κανείς πολιτικό στόχο δίνει μεγαλύτερη σημασία στην επίτευξη της περιβαλλοντικής κατανόησης; Θα είναι ευκολότερο σήμερα, από ό,τι ήταν ας πούμε τη δεκαετία του '70, να φέρει κανείς σε μία ενότητα τα ανθρώπινα και μη συστατικά του συστήματος;

Για να συνδυάσουν οι εκπαιδευτικοί την οικολογική ολοκλήρωση με τον οικονομικό ρεαλισμό, χρειάζονται ακόμα βοήθεια και υπάρχουν λίγες αποδείξεις για το ότι αυτό γίνεται καλύτερα τώρα απ' ό,τι στο παρελθόν. Η ιδέα του μοναδιαίου συστήματος από το οποίο δομείται η έννοια της αειφορίας ακόμη δεν εξυπακούεται στις πρόσφατες συζητήσεις. Πράγματι, η ποικιλία των τίτλων που χρησιμοποιούν όσοι παρέχουν αντίστοιχες σπουδές - εκπαίδευση για αειφόρους τρόπους ζωής, ένα αειφόρο μέλλον κ.ά. - δείχνει ότι οι εκπαιδευτικοί, όσο αφοσιωμένοι και να είναι στην αρχή μιας προσπάθειας που συνδυάζει την οικολογία, την οικονομία και την ισότητα, ανησυχούν για το πώς θα την ονομάσουν.

Εκπαίδευση για την αειφορία

Μια άλλη δυσκολία που συνδέεται με την έννοια της εκπαίδευσης αυτής καθαυτής έχει θιχτεί πρόσφατα από τον Bob Jickling του Yukon College και από άλλους. Θα πρέπει η εκπαίδευση να είναι "για" οτιδήποτε εκτός από την καλύτερη ανάπτυξη του παιδιού; Έχουμε την υποχρέωση να εφοδιάσουμε τον μαθητή έτσι ώστε να ζήσει στον πραγματικό κόσμο, αλλά όχι αναγκαστικά σε πλήρη συμφωνία με τις απόψεις των σύγχρονων λόρδων και αφενικών, ειδικά εάν αυτοί δεν προσφέρουν καλές προοπτικές για μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική ασφάλεια. Θα ήταν καλύτερο να μάθουν για την ποικιλία των παραγόντων που εμπλέκονται στα περιβαλλοντικά θέματα, να κατανοήσουν τις διασυνδέσεις, να αξιολογήσουν οι ίδιοι κριτικά έχοντας υπόψη το μακροπρόθεσμο μέλλον και να μάθουν να δρουν δημιουργικά και αποτελεσματικά για να προωθήσουν καλύτερες λύσεις. Εάν ως αποτέλεσμα οι λύσεις που προτιμούμε

εμείς δεν εννοούνται πάντοτε, αυτό ίσως αποτελεί τη φύση της συνεχώς προσαρμοζόμενης αλλαγής.

Σ' αυτό το πνεύμα, η Π.Ε., η αναπτυξιακή εκπαίδευση, η αγωγή υγείας, οι σπουδές ειρήνης και άλλα είδη ενδιαφερόντων στην εκπαίδευση θα έπρεπε να αντλήσουν τις πηγές τους, βρίσκοντας τη βάση που είναι κοινή στις αναζητήσεις τους και να προχωρήσουν με ένα ενιαίο μέτωπο. Στην πράξη, έχουμε ακόμη κατακερματισμό της προσπάθειας, ενώ οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς χρηματοδότησης προχωρούν μέσα από τη σύγχυση, χρηματοδοτώντας τα κομμάτια εκείνα που ταιριάζουν με δικά τους άμεσα συμφέροντα και αποφεύγουν τα άλλα.

Εάν η εκπαίδευση αντιμετωπίζει προβλήματα στο πώς θα ορίσει την αειφόρο ανάπτυξη, μπορεί να δώσει αποτελεσματικές οδηγίες στο πώς θα εφαρμοστεί; Κάποιοι είναι ευχαριστημένοι με το ότι δεν πρέπει να δώσει. Εάν πρόκειται να αναθρέψουμε μια γενιά ειλικρινώς κριτικά σκεπτόμενων ατόμων που μπορούν να διακρίνουν επιλεκτικές προκαταλήψεις από την πληροφορία που δέχονται από άλλους και από το πώς οι ίδιοι σκέφτονται για τα ζητήματα, θα γινόταν αυτό καλύτερα προσφέροντας τους τις φθαρμένες ιδέες και πολιτικές που έφεραν την κοινωνία εδώ που είναι σήμερα ή προκαλώντας τους με κάτι φρέσκο; Ή είναι απλά άδεια ρητορική για να ασχολούνται τα πλούσια τμήματα του κόσμου, ενώ η υπόλοιπη ανθρωπότητα παλεύει με πραγματικά προβλήματα επιβίωσης;

Η "εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη" ως εναλλακτική ιδέα για την "περιβαλλοντική εκπαίδευση" δεν είναι παγκόσμια δημοφιλής. Στις βιομηχανοποιημένες χώρες ονομάστηκε απλά ως ένα κόλπο. Κάποιοι εκπαιδευτικοί στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες θεωρούν κρίμα το γεγονός ότι τη στιγμή που κατάφεραν να πείσουν τις κυβερνήσεις τους να υποστηρίξουν την Π.Ε., θα πρέπει από την αρχή να τους προσφέρουν κάτι άλλο που στην ουσία δεν έχει κανένα νόημα για τους φτωχούς ανθρώπους, που αγωνίζονται να εξασφαλίσουν τα καθημερινά προς το ζην. Και κάποιοι, είναι πιο δεκτικοί, όπως ο αντιπρόσωπος της Καραϊβικής, που σε μια συνδιάσκεψη, είπε ότι όταν οι βόρειες χώρες μιλούν για αειφορία εννοούν τη διατήρηση του δικού τους βιομηχανικού τρόπου ζωής σε βάρος της χώρας του. Είχε επιχειρήματα, ωστόσο άλλοι συνάδελφοι του μπορεί παρ' όλα αυτά να συμπλεύσουν με την ιδέα αυτή ελπίζοντας σε μια μερίδα από την πίτα. Μήπως το σύστημα έχει γίνει πολύ περίπλοκο για να το χειριστούν οι άνθρωποι; Εάν είναι δύσκολο για τους εκπαιδευτικούς τι θα καταλάβουν οι μη εκπαιδευτικοί στην κυβέρνηση και στη διοίκηση;

Η κληρονομιά του Ρίο

Στην πορεία για το Ρίο, η γραμματεία της Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED) ακόμα διατηρεί μια περιορισμένη άποψη για το περιβάλλον και την εκπαίδευση. Παρ' όλες τις προσπάθειες της UNESCO ακόμη εναγκαλίζονται την πράσινη εικόνα [της Π.Ε. και νιώθουν ότι είναι απαραίτητο να αναφερθούν στην εκπαίδευση ως "Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη" με το φόβο ότι διαφορετικά δε θα συμπεριλάβει τις κοινωνικές και οικονομικές όψεις και το ρόλο κλειδί που αυτές παίζουν στις διαδικασίες. Σε σύντομο χρονικό διάστημα η UNESCO άλλαζε τους τίτλους με παρόμοιο τρόπο. Ούτε πήραν υπόψη τους την εκπαίδευση με τη σοβαρότητα που

θα 'πρεπε. Στην Ατζέντα 21, το σχέδιο δράσης του Ρίο στο οποίο συμφώνησαν οι κυβερνήσεις, η "εκπαίδευση" χρησιμοποιήθηκε πιο πολύ από κάθε άλλη λέξη, εκτός βέβαια από τη λέξη "κυβέρνηση", αλλά τα υπουργεία παιδείας έλαμψαν δια της απουσίας τους στη διαδικασία του Ρίο. Οι πολλές συστάσεις για την εκπαίδευση ψηφίστηκαν χωρίς σοβαρά σχόλια και μετά, πιθανά, δόθηκαν στα υπουργεία παιδείας για να ασχοληθούν με αυτές, κάτι που φαίνεται ότι δεν έκαναν. Το κόστος της αλλαγής είναι αναγκαία ακριβό, αλλά για ένα επάγγελμα που δεν έχει αρκετούς πόρους οι δυσκολίες που προκύπτουν από το διδακτικό προσωπικό και τους διοικητικούς που έχουν μάθει σε ένα συγκεκριμένο τρόπο εργασίας, ο συντηρητισμός της ανώτερης εκπαίδευσης, οι επαγγελματικοί θεσμοί και οι εργοδότες που απαιτούν προσόντα και εισαγωγικές εξετάσεις, ίσως όλα αυτά είναι τμήμα ενός πλέγματος για το ότι δεν έκαναν και πολλά πράγματα.

Μετά το Ρίο, οργανώθηκαν πέντε σημαντικές διασκέψεις των Ηνωμένων Εθνών - για την Αειφόρο Ανάπτυξη σε μικρά Νησιά Κράτη, Πληθυσμός και Ανάπτυξη, Κοινωνική Ανάπτυξη, Γυναίκες και Ανθρώπινοι Οικισμοί - καθεμιά από τις οποίες στην έκθεσή της, (όπως θα περίμενε κανείς), τόνισε την ανάγκη για υποστηρικτική εκπαίδευση. Αλλά, το 1997, στην "Ρίο + Πέντε" Γενική Συνέλευση - Ειδικό Τμήμα, η οποία επισκόπησε την πρόοδο στην Ατζέντα 21, έγινε πολύ μικρή αναφορά στην εκπαίδευση, κάτι που επιβεβαίωσε την αίσθηση ότι οι κυβερνήσεις ένοιωσαν ότι έκαναν ήδη όλα όσα μπορούσαν να κάνουν. Οι ετήσιες συναντήσεις της Επιτροπής για την Αειφόρο Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών (CSD) που στήθηκαν για να ελέγξουν την πρόοδο για την Ατζέντα 21, το επιβεβαιώνουν.

Συχνά, ερχόμαστε αντιμέτωποι με το χάσμα μεταξύ αυτών που χαράζουν την πολιτική και το εκπαιδευτικό σύστημα, τυπικό και άτυπο, και με μια έλλειψη ευκρίνειας για το τι μπορεί να προσδοκούμε από την εκπαίδευση. Σε δύσκολες στιγμές συμπεριφοράς του κόσμου είτε αυτή αφορά τα σκουπίδια στους δρόμους της Σκωτίας είτε τον έλεγχο της κατοχής όπλων στα αμερικάνικα σχολεία, αυτοί που είναι υπεύθυνοι για την τάξη έχουν την τάση να επικαλούνται ότι η εκπαίδευση θα λύσει το πρόβλημα και μετά αφήνουν τους εκπαιδευτικούς να ασχοληθούν μ' αυτό. Η μεταχείριση της εκπαίδευσης σα να ήταν κάτι ξεχωριστό από την κοινωνία είχε ενθαρρυνθεί και από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Ανεξάρτητα από το τι είχε προκαλέσει το παράπλω, μπορεί τώρα να χρησιμοποιηθεί ως δρόμος αποφυγής για αυτούς που λαμβάνουν τις αποφάσεις.

Αυτό ίσως αντανακλά και μια πιο βαθιά ανησυχία σχετικά με τη δημόσια εικόνα της εκπαίδευσης. Το να θεωρεί, δηλαδή, ως υποδεέστερη δραστηριότητα για τις πράξεις των ενηλίκων και για όσους επομένως την εξασκούν στην πράξη, πολύ αναγκαία μεν αλλά ακόμα υποτελή για τον πραγματικό κόσμο. Στην πραγματικότητα κάθε νεαρό ζώο περνά μια περίοδο κατά την οποία όλες οι ιδιότητες με τις οποίες γεννήθηκε είναι τέλεια συντονισμένες στις ιδιαίτερες συνθήκες στις οποίες θα λειτουργήσουν. Οι αναπτυξιακές φάσεις είναι ένα φυσιολογικό της δυναμικής κάθε φυσικού συστήματος. Στον άνθρωπο διαφέρει μόνο στο ότι έχει τη μοναδική ανθρώπινη ικανότητα για πολιτιστική προσαρμογή, στην περιπλοκότητα του φυσικού και του τεχνητού περιβάλλοντος στο οποίο προσαρμόζεται και κατά τη διάρ-

κεια του οποίου η μάθηση μπορεί να συνεχίζεται. Δεν είναι να απορεί κανείς ότι μια οργανωμένη καθοδήγηση της ανθρώπινης μάθησης είναι σημαντική.

Παρ' όλα αυτά, η θέση των εκπαιδευτικών στην κοινωνία αφήνεται να παρακμάσει. Επιπλέον, εκπαίδευση παρέχεται όχι μόνο από τη διδασκαλία σε επίσημα ιδρύματα, αλλά από την κοινωνία γενικά, μέσω νομικών και οικονομικών εργαλείων, από τις απαιτήσεις των εργοδοτών, από τις προσπάθειες της εμπορικής διαφήμισης, από τα παραδείγματα που θέτει η κοινωνία μέσω των τοπικών και των εθνικών κυβερνήσεων, από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και τις βιομηχανίες διασκέδασης, από τις τοπικές κοινωνικές ομάδες και τους φίλους, από το ίδιο το σπίτι. Αρκετή από τη σημαντική και με νόημα μάθηση προέρχεται από την προσωπική εμπειρία που μπορεί να είναι πλούσια ή φτωχή, ανάλογα με τις περιστάσεις στις οποίες βρίσκεται ο μαθητής. Από όλες αυτές τις επιρροές, τα ανθρώπινα όντα, νέοι και μη, μαθαίνουν πώς να συμπεριφέρονται στον κόσμο, βιοφυσικό, κοινωνικό ή, ό,τι άλλο. Σε οποιαδήποτε κατεύθυνση και αν καθοδηγηθεί αυτή η μάθηση, μιλάμε ακόμη για εκπαίδευση, αλλά ίσως θεωρηθούμε ότι ταρακουνάμε τα κοινωνικά μας θεμέλια.

Επιστροφή στην πολιτική

Αυτή η κατάσταση θα πρέπει να στέλνει δύο ξεκάθαρα μηνύματα σ' αυτούς που προωθούν έναν περισσότερο αειφορικό κόσμο:

- Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να παίζουν έναν ισότιμο ρόλο με τους υπόλοιπους στο σχεδιασμό των μέτρων υποστήριξης των αναθεωρητικών πρακτικών της περιβαλλοντικής φροντίδας και διαχείρισης. Εάν αυτές οι πρακτικές δεν προετοιμάζονται κατά τη διάρκεια της μαθησιακής εμπειρίας από αυτούς των οποίων η συμμετοχή ή η υποστήριξη είναι αναγκαία για την επιτυχία τους, τότε καλά θα κάνουν να μη τις υιοθετήσουν. Ίσως να χρειάζεται η έμπειρη εμπλοκή των εκπαιδευτικών για να αποφασιστεί εάν θα γίνει κάτι τέτοιο. Αυτό είναι πολύ σημαντικό και πολύ δύσκολο για να παραδοθεί απλά από αυτούς που σχεδιάζαν στα χέρια των εκπαιδευτικών για να εφαρμοσθούν, χωρίς οι εκπαιδευτικοί να έχουν πάρει καθόλου μέρος στο σχεδιασμό.

- Οι ρόλοι που παίζουν τα επίσημα ιδρύματα μάθησης είναι μόνο ένα κομμάτι - και όχι μόνο πάντα αυτό που ασκεί επιρροή - των διαδικασιών που χρειάζονται για να υποστηριχθούν οι περιβαλλοντικές πολιτικές. Στην πράξη, αυτή η καθοδήγηση προέρχεται από κάθε κομμάτι της κοινωνίας. Προέρχεται από τον τρόπο που η κυβέρνηση χειρίζεται την κοινωνική και οικονομική πολιτική, από την κατανομή της αξίας σε μακροπρόθεσμους και βραχυπρόθεσμους στόχους, από τα παραδείγματα ζωής εξεχόντων ατόμων, είτε πραγματικά, όπως παρουσιάζονται από τα ΜΜΕ, είτε φανταστικά όπως επινοούνται για διασκέδαση. Κατά κάποιο τρόπο είναι ευθύνη του καθένα. Είναι εκπαιδευτικό καθήκον όταν παίρνουν αποφάσεις να παρέχουν όχι μόνο διδασκαλία αλλά ένα υποστηρικτικό δημόσιο παράδειγμα και πλούσιες εμπειρίες που θα κάνουν τη διδασκαλία κάτι που θα το ποθεί κανείς.

Η πολιτική απέναντι στο περιβάλλον θα πρέπει, ωστόσο, να λειτουργήσει στο δημόσιο κλίμα που κυριαρχεί κάθε φορά. Το περιβάλλον έχει συχνά κυριαρχηθεί από εικόνες εξτρεμι-

στων που διαμαρτύρονται για το ένα ή το άλλο, από προφητείες καταστροφών οι οποίες δε φαίνεται να πραγματοποιούνται. Τα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι συχνά δύσκολο να τα διαχειριστεί κανείς είτε αυτοί που παίρνουν αποφάσεις είτε το κοινό από το οποίο εξαρτώνται. Για παράδειγμα, συχνά λειτουργούν σε τέτοιες κλίμακες χώρου και χρόνου, που διαχωρίζουν τις αιτίες και τα οφέλη της πράξης από τη ζωή του δρώντα και ίσως βρίσκονται μακριά από την προσωπική εμπειρία. Η επιστημονική βάση για την πράξη μπορεί να είναι περίπλοκη ή αβέβαιη και το κόστος να φαίνεται υψηλό σε σχέση με τα οφέλη που είναι απόμακρα και αβέβαια.

Η εμμένουσα πράσινη εικόνα έχει συνδέσει, τουλάχιστον στο μυαλό των κατοίκων των πόλεων, το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον με τον τρόπο ζωής και αναψυχής των πλουσίων. Υποφέρει επίσης από τη σύγχυση για την επιστήμη και με ποιο τρόπο αυτή προοδεύει. Μπορεί εύκολα να μετατραπεί σε κάτι που "δε μας αφορά". Η αιφρόρως ανάπτυξη, όταν αυτή μεταφράζεται σε πολιτική για την ανάπτυξη και τη βελτίωση των κοινωνικών παροχών, έχει άμεση σημασία στους ψηφοφόρους και στους φορολογούμενους. Πάντοτε δε συναντάμε την έλλειψη ενός κοινού συστημικού πλαισίου στο οποίο να στήσουμε τις διαδικασίες αυτής της λειτουργίας.

Συμπέρασμα

Παρ' όλη την εξαιρετική δουλειά που γίνεται σε πολλά μέρη, τώρα στην αλλαγή της χιλιετίας, ερχόμαστε αντιμέτωποι με ένα σύμπλεγμα από αντιμαχόμενες απόψεις: περιβαλλοντολόγοι που καλούν για γρήγορες αλλαγές στη δημόσια συμπεριφορά, ένα εκπαιδευτικό σύστημα με φτωχή υποδομή που εμποδίζεται είτε από συνήθεια είτε από τις σκέψεις σπουδών με διασπαστική δυναμική, κυβερνήσεις και οικονομικούς αξιωματούχους που ανησυχούν για το ότι απειλείται η βραχυπρόθεσμη ευπορία, αυτοί που εφαρμόζουν πάντα πρόθυμοι να υποχωρήσουν για να ενταχθούν σε ερευνητικά προγράμματα, σχεδιασμός παραγωγικών για το μέλλον ή η κατασκευή καλύτερων μονοπατιών στη φύση όσο το επιτρέπει η κατάσταση. Πού είναι όμως η ισχυρή φωνή για εκπαίδευση συνεπή με ένα αιεφόρο μέλλον;

Η εκπαιδευτική κοινότητα, με όλη την ποικιλία της, χρειάζεται να συντονίσει τη δράση της, να πει για τον εαυτό της τι μπορεί να κάνει που είναι συνεπές με τους στόχους της Ατζέντας 21 και πώς θα το ονομάσει. Ίσως μετά προχωρήσει για να πει με ποιο τρόπο θα πρέπει αυτό να προσεγγιστεί. Δε θα πρέπει πλέον να επιτρέπει στον εαυτό της να παίζει έναν κατώτερο ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Θα πρέπει να αντιμετωπίσει ένα σοβαρό ελάττωμα όσον αφορά την προσέγγιση. Η εκπαίδευση σ' αυτόν τον τομέα ασχολείται με πολύ περίπλοκα συστήματα, που γίνονται ιδιαίτερα δύσκολα από την ανάγκη της συνεύρεσης ανθρώπων, επαγγελματικής εμπειρίας και ιδεών και από το βιοφυσικό και από το κοινωνικό - οικονομικό κομμάτι του περιβαλλοντικού φάσματος. Το εκπαιδευτικό μας σύστημα είναι φτωχό όσον αφορά τη συστημική μάθηση, βασίστηκε πολύ δε σε μια αναγωγική προσέγγιση που ήταν ισχυρή και αποτελεσματική, για να δημιουργήσει τον κόσμο που απολαμβάνουμε, αλλά που δεν αφήνεται να ασχοληθεί με τη μελέτη των συστημάτων που είναι κάτι περισσότερο από το άθροισμα των μερών. Οι συστημικές προσεγγίσεις

γίνονται γνωστές τώρα σε μερικές σπουδές, π.χ. στη διαχείριση επιχειρήσεων και στη γεωγραφία. Ωστόσο χρειάζεται να τις εξασκήσουμε ως κομμάτι της φυσιολογικής, γενικής εκπαίδευσης, ξεκινώντας από τις μικρές ηλικίες, στις οποίες η ολιστική στάση είναι φυσιολογική.

Η εμπειρία της διερεύνησης των αλληλοσυνδέσεων των πραγμάτων και των συναρμολογούμενων συστημάτων, του ορισμού των συνόρων των συστημάτων, των υποσυστημάτων και των δικτύων από συστήματα, του ορισμού των ενδιαφερόμενων μερών και των διαφορετικών τους ιδιοτήτων και συνδέσεων, της κατανόησης και της ροής ενέργειας και τον κύκλο της ύλης, όλα αυτά είναι πράγματα που βοηθούν τους ανθρώπους να σκεφτούν συστημικά, να αναγνωρίσουν την περιπλοκότητα του κόσμου τους και να δουν κάτω από την καταπακτή τον μηχανισμό που τους οδηγεί. Εάν αυτό παρουσιαστεί σωστά, ίσως δώσει στην εκπαίδευση κάτι από τη διανοητική αυστηρότητα που το εκπαιδευτικό κατεστημένο έχει χάσει.

Θα βοηθήσει, επίσης, να θεραπευτούν κάποιες από τις αποτυχίες τις οποίες έχουμε ήδη καταγράψει, στη σχέση μεταξύ αυτού του στοιχείου της εκπαίδευσης και των πιο παραδοσιακών μαθημάτων, τις δυσκολίες του ορισμού του συστήματος περιβάλλον - άνθρωπος και το κατά πόσο η αειφορία μπορεί να αναγνωριστεί και να εκτιμηθεί, τη σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης και των θεσμών της, το ρόλο της εκπαίδευσης στην περιβαλλοντική πολιτική σε όλα τα επίπεδα, τη σχέση μεταξύ των διαφορετικών αναθεωρητικών κινήσεων της εκπαίδευσης, κτλ.

Κατ' όσον αφορά τους τίτλους; Κανείς από όσους έχουν χρησιμοποιηθεί σε αυτό το άρθρο δεν είναι ικανοποιητικός. Το να βάζει κανείς ένα στόχο της εκπαίδευσης και μια προσέγγιση για να τον πετύχει μαζί σε ένα συμμαζεμένο πακέτο που μοιάζει σαν ένα άλλο μάθημα στο αναλυτικό πρόγραμμα, αυτό μόνο να συνεχίσει να παραπλανά μπορεί. Στο CSD στη Νέα Υόρκη έγινε μια προσπάθεια να εισαχθεί η ιδέα της Εκπαίδευσης 21 σε σύγκριση με την τοπική Ατζέντα 21 και την Φέρουσα Ικανότητα 21, παρόμοιες πρωτοβουλίες που προήλθαν από την Ατζέντα 21. Αυτό δεν έχει ακόμα γίνει ευρύτερα γνωστό, αλλά στη Σκωτία τουλάχιστον δοκιμάζουμε να χρησιμοποιήσουμε αυτόν τον τίτλο για ένα φόρουμ, για να φέρουμε κοντά μια ποικιλία εκπαιδευτικών ενδιαφερόντων - περιβάλλον, ανάπτυξη, υγεία, βοηθητικές υπηρεσίες, κτλ. - για να εγκαθιδρύσουμε μια κοινή εκπαιδευτική βάση.

Κάποιες φορές, ως εκπαιδευτικοί, ίσως χρειάζεται να ταξινομήσουμε κάτω από σημαίες βολικές για τις πολιτικές και τις προκαταλήψεις αυτών που έχουν τα χρήματα. Αλλά ίσως αυτό να μην έχει τόση σημασία εάν εμείς, ως εκπαιδευτικοί, δεν ενώσουμε τη δράση μας, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, και δεν είμαστε ξεκάθαροι για το τι συλλογικά σκοπεύουμε να κάνουμε. Αυτό φυσικά δε θα γίνει τυχαία. Χρειάζεται μια οργανωτική δομή που ακόμη δεν την έχουμε, αλλά όμως μπορεί να επιτευχθεί.

Ο Dr John C. Smyth είναι πρόεδρος του Scottish Environmental Education Council

WORKSHOP

Αν γινόμασταν ξανά 11 χρονών

του Roger Hart

Επιμέλεια - Εφαρμογή - Παρουσίαση:
Καίτη Φραγκίσκου

**"Η Περιβαλλοντική
Εκπαίδευση (Π.Ε.) βοηθά
τους ανθρώπους να απελευθερω-**

θούν από τα προβλήματα τους."

Αυτή ήταν η πρώτη φράση του Roger Hart στο workshop που πραγματοποιήθηκε στις 17-3-2000, στους πολύ καλά οργανωμένους χώρους του Ε.Κ.Β.Υ.

Ο R. Hart όταν μιλάει στα παιδιά, δε χρησιμοποιεί τον όρο περιβάλλον, γιατί αμέσως το μυαλό τους πάει στα γνωστά περιβαλλοντικά προβλήματα κι όχι στο τοπικό περιβάλλον, όπου επιθυμεί να τα οδηγήσει.

Αρχίζει συνήθως με μια άσκηση - ερώτηση που απελευθερώνει τα παιδιά και βγάζουν τα διάφορα προβλήματα τους από την καθημερινή ζωή. Χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες από 4 άτομα (χωριστά τα αγόρια από τα κορίτσια - οι ενήλικες χωρίζονται σε όσους υπηρετούν σε δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια και αποκτούν νοερά ηλικία 11 ετών).

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ

1. Προβλήματα στον αύλειο χώρο
2. Προβλήματα στη γειτονιά
3. Προβλήματα στη διαδρομή για και από το σχολείο

Α' ΟΜΑΔΑ

Να φέρουν στο νου τους πλάνο του χώρου με σημεία που τους δημιουργούσαν πρόβλημα (π.χ. έλλειψη υποδομής για παιχνίδι, για συζήτηση κτλ.)

Β' ΟΜΑΔΑ

Δραστηριότητες στη γειτονιά όταν ήταν 11 χρονών. Να βρείτε τις περιοχές που είχατε προβλήματα περιβαλλοντικά ή κοινωνικά (π.χ. χώρος για μπάλα αλλά γεμάτος σπασμένα τζάμια). Όλα στην αρχή θα τοποθετηθούν σε νοητό χάρτη, μετά σε συγκεκριμένο και με ορατά στοιχεία.

Γ' ΟΜΑΔΑ

Από το σπίτι στο σχολείο και από το σχολείο στο σπίτι, ημερολόγιο της διαδρομής (π.χ. αν υπήρχε κίνδυνος ή όχι, σύγκριση με τη διαδρομή των σημερινών παιδιών).

ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ			
Πρωινό	Με τα πόδια ή με το αυτοκίνητο	Στην πόρτα του σχολείου	Χτύπημα κουδουνιού
ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ			
Χτύπημα κουδουνιού	Με τα πόδια ή με το αυτοκίνητο	Στο πάρκο	Στην πόρτα του σπιτιού

Προσαρμογή ανάλογα με το χρόνο και τις στάσεις ή και τις διαδρομές.

(Έχουν ήδη δοθεί τα χαρτιά, οι μαρκαδόροι κτλ. και για ένα τέταρτο της ώρας γίνεται καταγραφή με συζήτηση σε ομάδες).

Υπάρχουν δυο τρόποι, για να συνεχίσουμε :

1. Σ' έναν χάρτη αναλυτικό, ακριβείας, να τοποθετήσουμε τα δεδομένα του καθενός (χάρτης οικολογικής ανάλυσης), για να δούμε τη σχέση του ανθρώπου με το οικοσύστημα, αλλά και ως ποιο βαθμό έχουμε κοινές επισημάνσεις.

2. να κάνουμε κατηγοριοποίηση των προβλημάτων.

Η εμπειρία λέει πως είναι προτιμότερο να επιλέξεις τους

χώρους (με τους οποίους συνδέονται τα προβλήματα), όπου μετά θα επισημάνεις τα προβλήματα.

Όστόσο με το αντίστροφο, θα κινήσεις περισσότερο το ενδιαφέρον και η προσέγγιση θα είναι ολιστική.

Σημείωση: με τα παιδιά εφαρμόζει και τα δυο.

Στη συνέχεια ο δάσκαλος μοιράζει μικρά αυτοκόλλητα χαρτιά, πάνω στα οποία τα παιδιά γράφουν τα προβλήματα και τα κολλάνε πάνω στον πίνακα του χώρου.

Η κάθε ομάδα ομαδοποιεί τα προβλήματα ή τους χώρους και τα γράφει στα μικρότερα χαρτιά.

Προβλήματα	Χώρος	Πόσοι μαθητές	Άλλες κατηγορίες εμπλεκόμενων

Στη συνέχεια γίνεται η μελέτη ενός χάρτη της περιοχής, αν δεν υπάρχει, κάνουμε ΠΡΟΤΑΣΗ στη δημοτική αρχή για τη δημιουργία του με τις επισημάνσεις των παιδιών.

Παίρνουμε τον χάρτη της πόλης, αλλάζουμε την κλίμακα (τον μεγεθύνουμε), τον χωρίζουμε σε τετράγωνα, τα φωτοτυπούμε, τα δίνουμε σε κάθε παιδί, για να τοποθετήσει τα προβλήματα.

Τα παιδιά δείχνουν πάρα πολύ ενδιαφέρον, γι' αυτό η καταγραφή των χρήσεων γης θα πρέπει να γίνεται από τα ίδια. Αν δεν μπορούν ως μικρή ομάδα, θα συνεργαστούν με τις υπόλοιπες ομάδες και τελικά θα απευθυνθούν στο σπίτι για βοήθεια.

Είναι φοβερό που δε ρωτήσαμε ποτέ τα παιδιά, αν θέλουν να ζουν σ' ένα χώρο που διαμορφώνουμε εμείς οι μεγάλοι.

Στη Νέα Υόρκη έκαναν μια έρευνα, για να διαπιστώσουν τι ευκαιρίες για αναψυχή και παιχνίδι έχουν οι ελεύθεροι χώροι και προσπαθούν να εμπλέξουν ακόμη περισσότερα σχολεία.

Επίσης σ' ένα σχολείο σε διάστημα 3 χρόνων, έκαναν μια υποδειγματική αυλή με υποχώρους, όπου κυριολεκτικά τα παιδιά χάνονται. Μήπως τελικά κάνουμε μικρές κατ χωρίς δένδρα αυλές, για να ελέγχουμε τους μαθητές;

Ακόμη σε κάποιες περιοχές της Νέας Υόρκης - που προσφέρονταν - σχεδίασαν μονοπάτια για ποδήλατα.

Τα παιδιά μπορούν λοιπόν να κάνουν χάρτη της περιοχής, κάτοψη του σχολικού χώρου, έρευνα για τους άλλους ανθρώπους, τι προβλήματα αντιμετωπίζουν π.χ. άτομα με ειδικές ανάγκες κ.ά. Τρόποι υπάρχουν πολλοί, αρκεί να ξέρουμε τι επιδιώκουμε: την έρευνα για την έρευνα, την έρευνα για αλλαγή, την έρευνα για να ενεργοποιήσουμε την τοπική κοινωνία;

Πάντως τα παιδιά αυτής της ηλικίας (γύρω στα 12) δεν είναι αναγκαίο να δουν τις φυσικές αλλαγές για να νιώσουν ικανοποιημένα, αρκεί να συζητήσουν για το πρόβλημα, να το εντοπίσουν, να το καταγράψουν και να τους δώσουμε μια ερμηνεία πώς μπορεί να αντιμετωπισθεί, π.χ. βρώμικες τουαλέτες στο σχολείο.

Ακόμη και πιο δύσκολο πρόβλημα μπορεί να λυθεί π.χ. ποιοι χώροι είναι επικίνδυνοι για μικρά παιδιά, να καταγραφούν με τον δήμο και την τοπική αστυνομία ή με άλλους φορείς, να αλλάξουν και να βελτιωθεί η κατάσταση.

Πρέπει λοιπόν ο δάσκαλος να αξιολογήσει τα προβλήματα κατά σειρά σημαντικότητας ή κατά σειρά εφικτών λύσεων.

Μέσα από τις ερωτήσεις μας και τη συζήτηση προέκυ-

ψαν τα παρακάτω:

- τα παιδιά αισθάνονται μεγάλη ικανοποίηση, αν νιώθουν ότι στην έρευνα αυτά καθορίζουν την έρευνα, αλλά και ότι τα ίδια βρίσκουν τα προβλήματα, με διακριτική παρέμβαση του εκπαιδευτικού.

- Εκτός από τα προβλήματα τα παιδιά θα πρέπει να μάθουν να βλέπουν και τα θετικά, που κάποιες φορές δεν τα προσέχουν - τα θεωρούν δεδομένα - στο σχεδιασμό ενός χώρου, έτσι αναπτύσσεται η παρατηρητικότητα και η αισθητική τους.

Ήταν λοιπόν μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και εποικοδομητική εμπειρία για τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν τόσο ενεργά στο σεμινάριο.

Την επόμενη μέρα (18-3-2000) οι εκπαιδευτικοί στη Νάουσα - αφού ενημερώθηκαν και συμμετείχαν σε ένα εργαστήριο με βάση τα δεδομένα του Roger Hart - έκαναν ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις, όπως ότι η σειρά των θεμάτων θα μπορούσε να αλλάξει:

1. Προβλήματα στη διαδρομή για και από το σχολείο
2. Προβλήματα στον αύλειο χώρο
3. Προβλήματα στη γειτονιά

γιατί είναι πιο σωστή χρονικά και λογικά.

Επίσης οι εκπαιδευτικοί θα ήταν προτιμότερο να χωρίζονται και ανάλογα με το πού έζησαν, όταν ήταν 11 χρόνων, δηλαδή χωριστά του χωριού από της πόλης.

Διαπιστώθηκε σύγκλιση απόψεων ανάμεσα στα δύο φύλα, γιατί τελικά ένα παιδί 11 χρονών - είτε αγόρι είτε κορίτσι - διατρέχει τους ίδιους κινδύνους και το φοβίζονται παρόμοια πράγματα, άνθρωποι, περιστατικά. Έγιναν πολύ αξιόλογες συγκρίσεις με τα προβλήματα των παιδιών της σύγχρονης εποχής.

Εκείνα όμως που επιθυμώ εγώ να επισημάνω από τα workshops στη Θεσσαλονίκη και στη Νάουσα είναι η χαρά από την εκλεκτή συζήτηση, η συγκίνηση από το αμέριμνο κολύμπι στις αναμνήσεις της παιδικής ηλικίας, η εύστοχη διατύπωση εντυπώσεων (με πόσα χρώματα τις έντυσαν οι εκπαιδευτικοί που ξανάγιναν παιδιά!) και η ευχάριστη περιπέουσα ατμόσφαιρα που δημιουργήθηκε ανάμεσα μας και έκανε τις καρδιές μας ανάλαφρες.

O Roger Hart είναι καθηγητής στο City of New York University

Το νερό και οι πηγές του

Μια καινοτόμος πρόταση σχετικά με την περιβαλλοντική αγωγή /εκπαίδευση στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας Αχαΐας

της Όλγας Απανομεριτάκη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η καινοτομία αυτής της πρότασης' βρίσκεται στο γεγονός ότι για πρώτη φορά στην Ελλάδα το Υπουργείο Παιδείας επέτρεψε και προέτρεψε (βλέπε έγγραφο, Αρ. Πρωτ. Γ2 / 2859 - 26-5-99) το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ) Κλειτορίας να δέχεται για εφαρμογές Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης παιδιά προσχολικής ηλικίας, επειδή επιτέλους αναγνωρίστηκε η σημασία της Περιβαλλοντικής Αγωγής/Εκπαίδευσης για τα παιδιά της πρώιμης παιδικής ηλικίας

Αυτό θεωρήθηκε ένα παιδαγωγικό επίτευγμα για το δυναμικό του Κ.Π.Ε. Κλειτορίας, το οποίο με μικρά και καλομελετημένα βήματα προχωρεί στην εισαγωγή της παραπάνω πρότασης, στην εδραίωση και τη διεύρυνση της σ' όλη την Ελλάδα.

Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 1998 - 1999 σχεδιάστηκε ένα Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την πρώιμη παιδική ηλικία, από ομάδα εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης οι οποίοι προέρχονταν από διάφορα μέρη της Ελλάδας.

Το θέμα που αναδύθηκε από την παραπάνω ομάδα των εκπαιδευτικών, και όχι από τα παιδιά όπως προτρέπει η φιλοσοφία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε), απλά γιατί ήταν αδύνατη η συμμετοχή παιδιών σ' αυτή τη φάση του σχεδιασμού, ήταν "ΤΟ ΝΕΡΟ ΚΑΙ ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ".

Στις 7 και 8 Ιουνίου του 1999 υλοποιήθηκε ίο ημερήσιο πρόγραμμα Π.Ε. που θα παρουσιάσουμε παρακάτω με δύο τμήματα των 15 νηπίων καθώς και τους γονείς τους από τα Νηπιαγωγεία Καλαβρύτων και Κλειτορίας.

Ο περαιτέρω στόχος του Κ.Π.Ε. είναι να προσκληθούν² οι Νηπιαγωγοί των όμορων νομών για επιμόρφωση, συνεργασία και εφαρμογή με τελικό στόχο τη

Όπως απολαμβάνουμε το γάργαρο νερό του Αροάνου ποταμού στο Πλανιτερό

γενίκευση του θεσμού και την πολυήμερη παραμονή παιδιών και των γονιών τους στο Κ.Π.Ε. Κλειτορίας, αφού υπάρχει ήδη η κατάλληλη υποδομή και ασκούνται μέχρι τώρα παιδιά Γυμνασίου - Λυκείου και οι Ε' και ΣΤ' τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, σε Προγράμματα Π.Ε..

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η προσχολική ηλικία, είναι μια περίοδος συναρπαστική, εξαιρετικά δημιουργική και ανυπολόγιστα ερωτική για το ανθρώπινο είδος. Η γοητεία του παιδιού αυτής της ηλικίας, είτε ανήκει σε φτωχικές είτε σε εύπορες τάξεις είτε είναι αγόρι είτε κορίτσι, προσελκύει την ανθρώπινη συμπαράσταση και τη διάθεση για συνεργασία (Φράγκος, 1992).

Μετά από πολύ χρόνο στην αφάνεια, η προσχολική ηλικία αρχίζει να γίνεται επίκεντρο πολλών ερευνητών και επιστημών και άρχισε σιγά - σιγά, κυρίως τις τελευταίες δεκαετίες ν' αποκτά σημασία κατ' ενδιαφέρον από τις Επιστήμες της Αγωγής αλλά και της Κοινωνιολογίας, Νευροφυσιολογίας κ.ά., αποδεικνύοντας τον καθοριστικό ρόλο των πρώτων χρόνων της ζωής του ανθρώπου για την εξέλιξη και τη συνολική δομή της προσωπικότητας του.

Το παιδί αυτής της ηλικίας βρίσκεται σε μια περίοδο έκρηξης των λειτουργιών της ανάπτυξης του και απαιτεί ερεθίσματα τέτοια που να εξυπηρετούν τη "Ζώνη της επικείμενης ανάπτυξης" (Vygotsky, 1993).

Ο κλειστός χώρος του Νηπιαγωγείου, όσο καλά οργανωμένος και να είναι δεν προσφέρεται ως μοναδικός χώρος μάθησης. Το μικρό παιδί έχει ανάγκη από οπτικά, ηχητικά, οσμικά, οπτικά ερεθίσματα, τα οποία θα βρει πλούσια στο χώρο έξω από το Νηπιαγωγείο και ιδιαίτερα μέσα στο φυσικό κόσμο.

Οι βιωματικές εμπειρίες προσφέρονται ευχάριστες

και δημιουργικές κοντά στη φύση, όπου το παιδί θα παρατηρήσει, θα αναλύσει, θα συνθέσει, θα εξερευνήσει και τέλος θα "χτίσει" τη γνώση μέσα από τις μαθησιακές διαδικασίες της "συμμόρφωσης" κατ της "αφομοίωσης" κατά τον Piaget (Παρασκευόπουλος, 1979).

Επίσης ο Πολωνός παιδαγωγός Janusz Korczak στο βιβλίο του "When I again become small" λέει: "Κανείς δεν μπορεί να πει αν κάποιο παιδί μαθαίνει περισσότερα από τον πίνακα ή κοιτάζοντας έξω από το παράθυρο", αλλά επίσης υποστηρίζει ακόμη περισσότερο ότι το παιδί δεν πρέπει μόνο να κοιτάξει από το παράθυρο, αλλά να βγαίνει έξω στον κόσμο (Φράγκος, 1992).

Τη σημασία της μάθησης έξω από το σχολείο διδάξε πρώτος ο Σωκράτης, ο οποίος "έστησε το σχολείο" του όχι σε διδακτήριο, αλλά στην αγορά, στο γυμναστήριο, όπου υπήρχε το κέντρο ενδιαφέροντος των μαθητών του.

Χαρακτηριστική είναι επίσης η θεωρία και πράξη του Ουκρανού Παιδαγωγού V. Suchomlinsky (1918 - 1970) ο οποίος έστησε το Νηπιαγωγείο του "The School of joy" στον ανοικτό ουρανό, στο χωριό Παύλισι, κοντά στο Κίεβο, όπου τα παιδιά έρχονταν σ' επαφή με τα φυτά, το δάσος, τις λίμνες, τα ποτάμια αλλά και ονειρεύονταν σε μια σπηλιά των ονείρων, όπως και συζητούσαν για τη σκληρή πραγματικότητα της καθημερινής ζωής. Ο Rousseau αναφέρει ότι το παιδί μέχρι τα δώδεκα χρόνια της ζωής του πρέπει να ζει και να μαθαίνει μέσα στη φύση.

Οι περισσότεροι εκπρόσωποι της Νέας Αγωγής (Decroly, Pestalozzi, Killpatrick, Dewey, Frene, Kirkensteiner) θεωρούν τον κόσμο της φύσης, ως ένα ιδεώδες εργαστήριο για δημιουργική μάθηση και ψυχαγωγία, που ανταποκρίνεται στις αναπτυξιακές ανάγκες του παιδιού της πρώιμης παιδικής ηλικίας.

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, όντας μια μοντέρνα μαθησιακή διαδικασία, αποτελεί μια πρόκληση για το αναλυτικό πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου, που ευτυχώς είναι ακόμη ευέλικτο και ανοικτό στις εκπαιδευτικές καινοτομίες.

Οι εμπειρίες στην Π.Ε. στην προσχολική ηλικία είναι αξιόλογες, καθότι δεν υπάρχει η πίεση της "διδασκίας ύλης" και η μέθοδος των βιωμάτων ή project θεωρείται επιτυχώς εφαρμοσμένη στα μικρά παιδιά.

Ημερήσιο Πρόγραμμα δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας με τα Νηπιαγωγεία Καλαβρύτων και Κλειτορίας.

ΘΕΜΑ: "Το νερό και οι πηγές του"

Ένα μέρος της ομάδας που δούλεψε με τα παιδιά στην Κλειτορία

Οι λόγοι της επιλογής του θέματος είναι οι εξής:

α) Το νερό είναι θέμα άμεσο, καθημερινό και ελκυστικό, που αφορά όλα τα παιδιά του κόσμου.

β) Το νερό είναι ένα αγαθό σε ανεπάρκεια και επιβάλλεται να το διαφυλάξουμε.

γ) Η περιοχή του Πλανητέρου³, που είναι πολύ κοντά στο Κ.Π.Ε. της Κλειτορίας, είναι ένας ιδεώδης φυσικός χώρος για βιωματική προσέγγιση στις πραγματικές πηγές του Αροάνιου ποταμού.

Το ημερήσιο αυτό πρόγραμμα είναι ενδεικτικό για δραστηριότητες που σχεδίασε η συγκεκριμένη παιδαγωγική ομάδα για τα συγκεκριμένα νηπιαγωγεία και για το συγκεκριμένο χρόνο.

Θα ήταν καλό, η ημερήσια αυτή απασχόληση των παιδιών στο Κ.Π.Ε. Κλειτορίας να αποτελεί ένα μέρος του συνολικού προγράμματος του Νηπιαγωγείου που υλοποιείται κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Οι στόχοι του παραπάνω προγράμματος Π.Ε. στο Κ.Π.Ε. Κλειτορίας ήταν:

1. Να γνωρίσουν τα παιδιά από κοντά τις πηγές του Αροάνιου ποταμού, τη ροή του νερού, την πορεία του, τη χρήση του ποταμού (πεστροφείο, νερόμυλος).

2. Να κατανοήσουν τη σημασία του νερού για τη ζωή: φυτών, ζώων και ανθρώπων και κατά συνέπεια τη συνετή διαχείριση του.

3. Να ψυχαγωγηθούν παίζοντας με το νερό, τους ήχους, τα χρώματα και γενικότερα απολαμβάνοντας το φυσικό κόσμο, στο Πλανητέρο.

ΜΕΘΟΔΟΣ: Βιωματική προσέγγιση - project (σ' ένα ημερήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων δεν είναι δυνατόν να διαφανεί συνολικά η μέθοδος project, απλά δίνονται στοιχεία της), χωρισμός των παιδιών σε ομάδες, ατομική και ομαδική ελεύθερη έκφραση συναισθημάτων, συμμετοχική διαδικασία, ολιστική επεξεργασία του θέματος (γνώση, συναισθημα, τέχνη, γλώσσα, παιχνίδι, δεξιότητες).

ΥΛΙΚΑ: (Εκτός Κ.Π.Ε.)

Κάθε παιδί έπαιρνε το σάκο του εξερευνητή που περιείχε: μεγεθυντικό φακό, φτυάρι, ποτιστήρι, κουβαδάκι, σημειωματάρια, καπελάκι, μολύβι, υλικά για εικαστικές κατασκευές, για θεατρικό παιχνίδι, όργανα για παρατήρηση, παραμύθια, τύμπανο και διάφορα παιχνίδια για το νερό.

(Εντός Κ.Π.Ε.): Οργάνωση χώρου υποδοχής των παιδιών με τη γωνιά της βιβλιοθήκης, της συζήτησης και της τραπεζαρίας.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: Οι αντιδράσεις και η συμπεριφορά των παιδιών, η συζήτηση, η συμμετοχικότητα, η εικαστική

και η κριτική έκφραση των γονιών οι οποίοι ήταν παρόντες σ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος και συμμετείχαν ενεργά.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Επειδή τα παιδιά έρχονταν από μακριά, σχεδιάστηκε να αρχίσει το πρόγραμμα στις 10.30 το πρωί.

10.30 - 11.00

Υποδοχή των παιδιών και των γονιών τους.

Χαλάρωση στη γωνιά της συζήτησης.

Οικολογικό κολατσιό (χυμός φρούτων, γλυκόψωμο).

Σύντομη ξενάγηση στο Κ.Π.Ε.

Αναχώρηση για το Πλανητέρο.

ΑΦΟΡΜΗΣΗ: Πριν από την αναχώρηση και λίγο πριν την επιβίβαση στο λεωφορείο τα παιδιά ζήτησαν νερό για να πιουν. Εκεί ρωτήθηκαν εάν ήξεραν από πού παίρνουμε το νερό και τα παιδιά έδωσαν διαφορετικές απαντήσεις: το 50% απάντησαν "από τη βρύση" 40% απάντησαν "από το ποτάμι", και το 10% "το στέλνει ο Θεός". Ακριβώς σ' αυτό το σημείο η Νηπιαγωγός παρότρυνε τα παιδιά να πάμε όλοι μαζί να ψάξουμε και να βρούμε τις πηγές του νερού, δίνοντας τους και τους σάκους του εξερευνητή. Μέσα στο σάκο είχαν τοποθετηθεί τα υλικά για εξερεύνηση όπως περιγράφονται στη σελίδα 6 στα "υλικά".

11.00- 11.30

Διαδρομή για Πλανητέρο

11.30- 13.00

Προσέγγιση αντικειμένου με τις αισθήσεις.

Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες, ανάλογα με το χρώμα από το καπελάκι τους και ξεκίνησαν την εξερεύνηση σε σταθμούς: πηγές, (εδώ το νερό αναβλύζει πλούσιο και καθαρό), ποτάμι, πεστροφείο, νερόμυλος.

Στόχος: ανάγνωση τοπίου, γνωριμία - εξοικείωση με το χώρο, προσεκτική παρατήρηση, εντοπισμός θετικών και αρνητικών παρεμβάσεων του ανθρώπου στο φυσικό χώρο του Πλανητέρου. Υπάρχουν εστιατόρια, σημεία πώλησης βοτάνων, πλαστικές καρέκλες, σκουπίδια και επισκέπτες).

Σε κάθε σταθμό παρατηρούσαν, άγγιζαν, κάθονταν για όσο τους ήταν αναγκαίο και συζητούσαν όποια απορία είχαν. Όποια επεξήγηση χρειαζόνταν τα παιδιά τη ζητούσαν επιτόπου.

13.30 - 14.00

Μεσημεριανό γεύμα.

Το φαγητό έφεραν ζεστό οι υπάλληλοι του Κ.Π.Ε., και

Το νηπιαγωγείο Καλαβρύτων στο πεδίο μελέτης, στο Πλανητέρο χωρίζεται σε ομάδες για να ξεκινήσει την παρουσίαση σε σταθμούς.

το σέρβιραν στα παιδιά οι παρευρισκόμενοι γονείς και οι εκπαιδευτικοί, στον υπαίθριο χώρο του Πλανητέρου (τα παιδιά ήταν δύσκολο να αυτοσερβιριστούν).

14.00 - 15.30

Χαλάρωση, ύπνος μέσα στις σκηνές.

Το Κ.Π.Ε. Κλειτορίας αγόρασε 5 σκηνές των 4 απόμων ακριβώς γι' αυτό το σκοπό, τις οποίες έστησε στο Πλανητέρο με την ενθουσιώδη συμπαράσταση και βοήθεια των παιδιών, κάτω από τα πλατάνια και κάτω από τους ήχους του νερού του ποταμού. Όλα τα παιδιά ξεκουράστηκαν και τα περισσότερα κοιμήθηκαν.

Είναι αλήθεια ότι τα παιδιά ήταν κουρασμένα, αφ' ενός λόγω υπερδιέγερσης, αφ' ετέρου λόγω των εκπλήξεων που συναντούσαν και βίωναν συνεχώς σ' αυτή την εξαιρετική ημέρα κοντά στη φύση.

15.30 - 18.00

Δραστηριότητες Β' Μέρους

15.30 -15.40

Κινητικό παιχνίδι: "ακούω και κινούμαι στο χώρο με συνθήματα". Στόχος: η ενεργοποίηση των παιδιών μετά τη χαλάρωση και τον ύπνο.

Με διάφορα μουσικά συνθήματα η νηπιαγωγός κάλεσε τα παιδιά να κινηθούν ελεύθερα στο χώρο, ν' αγκαλιάσουν κορμούς δέντρων, να πλυθούν στο νερό και να κυλήσουν το σώμα τους πάνω στο έδαφος.

15.40 - 16.30

Εικαστικά με θέμα: "Η τέχνη με υλικά από το Πλανητέρο"

Χώρος: Οριοθετημένος χώρος, με χρωματιστές κορδέλες, για την ασφάλεια των παιδιών.

Στόχος: Η εικαστική έκφραση των παιδιών με "άχρηστα" φυσικά υλικά που έβρισκαν στο κοντινό τους περιβάλλον, ώστε να συνειδητοποιήσουν κάποιες νομοτέλειες της Φύσης και του νερού για τη λειτουργία τους, π.χ. σάπισμα φύλλων, μούσκεμα ξύλων, αποσύνθεση, έδαφος (τα παιδιά έσκαψαν με τα φυτάρια τους για να δουν τι είναι από κάτω) και βλάστηση.

Την ίδια ώρα και οι γονείς των παιδιών έκαναν την ίδια εικαστική δραστηριότητα. Στο τέλος, εκτέθηκαν μαζί με τα έργα των παιδιών και των γονιών τους.

16.30 - 17.30

Κλείσιμο του προγράμματος με επιλεγόμενες δραστηριότητες.

Τα παιδιά μπορούσαν να επιλέξουν μία από τις τρεις

δραστηριότητες όπως:

- Παιχνίδι ρόλων
- Θεατρικό παιχνίδι
- Ελεύθερο παιχνίδι

Στο παιχνίδι ρόλων: τα παιδιά μπορούσαν να ζωντανέψουν το φυσικό κόσμο - βουνά, δένδρα, ποτάμι, ψάρια, ανθρώπους και να συνομιλήσουν σχετικά με τη ζωή τους.

Στο θεατρικό δρώμενο: "Το ταξίδι του νερού", τα παιδιά μπορούσαν να παίξουν με κινήσεις ίσως αναβλύζει το νερό μέσα από τη γη, πώς κυλά, πώς παρακάμπτει εμπόδια, πώς δημιουργεί καταρράχτη, πώς ποτίζει φυτά και τέλος συναντά τη θάλασσα.

Στο ελεύθερο παιχνίδι: τα παιδιά μπορούσαν να παίξουν ελεύθερα με το νερό, τη λάσπη ή τα φύλλα ή με ό,τι τα ενδιέφερε.

Τα περισσότερα παιδιά προτίμησαν την τρίτη δραστηριότητα, την οποία και δεν ήθελαν να διακόψουν.

17.30 - 18.00

Συγκέντρωση των γονέων και των παιδιών. Σύντομη συζήτηση, ευχαριστίες για τη συμμετοχή τους στο ολόημερο πρόγραμμα, απονομή αναμνηστικών διπλωμάτων για τη μέρα αυτή.

Κλείσιμο προγράμματος και αναχώρηση για το σπίτι.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Το ίδιο περίπου πρόγραμμα εφαρμόστηκε και τις δύο μέρες με τα δύο Νηπιαγωγεία: των Καλαβρύτων και της Κλειτορίας.

Είναι αλήθεια ότι υπήρχε ενδιαφέρον, ενθουσιασμός, συμμετοχή και ευχαρίστηση τόσο από τους γονείς και τα παιδιά όσο και από τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην εφαρμογή αυτού του πιλοτικού προγράμματος.

Η επιστήμη της Παιδαγωγικής δεν έχει βρει τρόπους για να "μετρά" τα ψυχικά φαινόμενα τα οποία είναι έκδηλα στο παραπάνω πρόγραμμα. Ο Ch. Wolff (1679 - 1754) αν και θεμελιωτής του γερμανικού ορθολογισμού μας μιλά για την ανάγκη μέτρησης των ψυχικών φαινομένων. Υποστηρίζει ότι μπορούμε να μετρήσουμε το μέγεθος της ευχαρίστησης με την εσωτερική ευεξία που αισθανόμαστε και το μέγεθος της προσοχής με τα στοιχεία που μπορέσαμε να συγκρατήσουμε. (Φράγκος, 1983).

Με δεδομένα τα παραπάνω διαφάνηκε ότι η βιωματική προσέγγιση των πραγμάτων και των καταστάσεων ως μεθοδολογικό εργαλείο στις διαδικασίες της μάθησης φαίνεται ότι είναι αξιόλογο.

"Η παιδική ηλικία είναι το σπουδαιότερο μέρος της ανθρώπινης ζωής, δεν είναι προετοιμασία για τη μελλοντική ζωή, αλλά πραγματική, αυθύπαρκτη, ανεπανάληπτη ζωή και από το πώς πέρασε την παι-

δική ηλικία, ποιος οδηγούσε το παιδί από το χέρι κατά την ηλικία εκείνη, το τι μπήκε στο μυαλό του και στην καρδιά του, απ' αυτό κυρίως εξαρτάται το τι άνθρωπος θα είναι αυτό το παιδί (Σουχομλίνσκι, 1969).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βιγκότσκι, Λ. (1993). Σκέψη και Γλώσσα, 2η έκδοση. Εκδόσεις: Γνώση, Αθήνα.
- Emde, R. N. (1983). The representational self and its affective care. The psychoanalytic study of the Child, 38, 165. 192.
- Ζαφρανά, Μ. (1992). Ανάπτυξη του εγκεφάλου και Προσχολική Εκπαίδευση. Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου Κοινωνικής Παιδιατρικής, Θεσ/νίκη.
- Παπαδοπούλου, Ε. (1998) Β. Σουχομλίνσκι: Το Σχολείο της Χαράς, Εκδόσεις: Αφοί Κυριακίδη, Θεσ/νίκη.
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1979). Εξελικτική Ψυχολογία της προσχολικής ηλικίας, 2ος τόμος, Αθήνα.
- Τσιαντζή, Μ. (1996). Αγωγή της Προσχολικής Ηλικίας. Εκδόσεις: Gutenberg, Αθήνα.
- Φράγκος, Χ., (1992). Βασικές συνιστώσες της εκπαίδευσης παιδιού προσχολικής ηλικίας. Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου Κοινωνικής Παιδιατρικής, Θεσ/νίκη.
- Φράγκος, Χ., (1983). Βασικές Παιδαγωγικές Θέσεις. Εκδόσεις: Gutenberg, Αθήνα.

1. Η εργασία που ακολουθεί γράφτηκε από την Όλγα Απανωμεριτάκη που είναι Νηπιαγωγός και Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Β' Δ/σης Α/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Θεσ/νίκης. Είναι επίσης μέλος της ομάδας που σχεδίασε αυτή την πρόταση. Τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας είναι οι παρακάτω:

Παναγιώτης Σταθόπουλος, Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Α/θμια Εκπαίδευση στο Ν. Ηλείας.

Σπανός Βασίλης, Βλάχος Γιάννης, Καναδός Θωμάς: είναι μέλη της Παιδαγωγικής Ομάδας του ΚΠΕ Κλειτορίας

Χουντή Ιωάννα: είναι Νηπιαγωγός σε δημόσιο Νηπ/γείο της Πάτρας.

Αναστασία Θασίτη: είναι Νηπιαγωγός στην Καλαμαριά Θεσσαλονίκης.

Πηνελόπη Σακοβέλη: είναι Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Α/θμια Εκπ/ση Ν. Αχαΐας.

2. Το σεμινάριο για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πραγματοποιήθηκε στις 18, 19, 20, 21 Φεβρουαρίου 2000 στο ΚΠΕ Κλειτορίας.

3. Το Πλανητέρο είναι μια περιοχή εξαιρετικού φυσικού κάλλους απ' όπου πηγάζει ο Αροάνιος ποταμός, στους πρόποδες του όρους Χελμός, έξι χιλιόμετρα από την Κλειτορία.

Η μελέτη του ποταμού Καρπενησιώτη

Παρ' όλο που -ευτυχώς- δεν υπάρχουν σαφή κριτήρια αξιολόγησης της εργασίας μιας περιβαλλοντικής ομάδας, ωστόσο, μπορώ να ισχυριστώ ότι μια εργασία σαν αυτή που εκπόνησε η Π.Ο. του Γυμνασίου Καρπενησιού με τίτλο "Μελέτη του ποταμού Καρπενησιώτη" είναι αυτό που όλοι οι ασχολούμενοι με την Π.Ε. έχουμε στο μυαλό μας κι όλοι-όλες θεωρούμε ότι καταξιώνει το θεσμό της περιβα-

λοντικής Εκπαίδευσης. Μια εργασία που προέρχεται από το ακρότατο σημείο στα ανατολικά της ελληνικής επικράτειας, το Καρπενήσι.

Πρόκειται για ένα πρόγραμμα Π.Ε. που εκπόνησε η Π.Ο. του Γυμνασίου Καρπενησιού αποτελούμενη από 19 μαθητές και μαθήτριες από τη β' κ γ' με συντονιστή τον κ. Ιωάννη Σβώλη και μέλος της Π.Ο. την κ. Όλγα Ρουσομάνη, τη σχολική χρονιά 1997-98.

Τα μέλη της Π.Ο. δουλεύοντας τις Κυριακές, για ένα εξάμηνο, προσέγγισαν το θέμα τους με ενθουσιασμό, επιστημονική πληρότητα και μεθοδική έρευνα. Επέλεξαν μια μεθοδολογία που συνδύαζε το γνωστικό με το συναισθηματικό τομέα έτσι ώστε η μάθηση να είναι συγχρόνως και ευχαρίστηση. Αξίζει να αναφερθούμε πιο αναλυτικά στα στάδια της εργασίας τους.

- Προσδιόρισαν την έννοια του νερού, τις μορφές και τη σημασία του, τον οικολογικό ρόλο, την υποβάθμιση της ποσότητας και της ποιότητας του στις μέρες μας.
- Προσέγγισαν την έννοια "ποτάμι" γλωσσικά και επιστημονικά. Είδαν το ποτάμι στη μυθολογία, στην ελληνική και ξένη λογοτεχνία.
- Συγκέντρωσαν πληροφορίες για τον Καρπενησιώτη, το ποτάμι που θα μελετούσαν.
- Ερεύνησαν και κατέγραψαν τη χερσαία και υδατική πανίδα καθώς και τη χλωρίδα στη λεκάνη απορροής του Καρπενησιώτη.
- Κατέγραψαν τις ανθρώπινες δραστηριότητες σε τέσσερα διαφορετικά σημεία κατά μήκος του ποταμού όπως: γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, κυνήγι, αμμοληψίες, καθώς και τις χρήσεις του (πόσιμο νερό, άρδευση, άντληση από εργοστάσια, αποδέκτες οικιακών ή βιομηχανικών λυμάτων, νερόμυλοι, φράγματα, ηλεκτρική ενέργεια, ψυχαγωγία).
- Προσδιόρισαν την ποιότητα του νερού με τη μέθοδο ΒΑCΗ σε πέντε διαφορετικά σημεία, μεταξύ αυτών στην έξοδο του βιολογικού καθαρισμού.

Μέτρησαν στα σημεία αυτά τη θερμοκρασία, το ΡΗ, την αγωγιμότητα, τα νιτρικά, αμμωνιακά και φωσφορικά άλατα, τη διαλυτότητα του Οξυγόνου, το ΒΟD 5.

Ενημερώθηκαν θεωρητικά για τις τεχνικές αντιμετώπισης της ρύπανσης του νερού (βιολογικός καθαρισμός, εναλλακτικές λύσεις).

- Για πληρέστερη ενημέρωση απηύθυναν ερωτηματολόγιο σε επτά προέδρους κοινοτήτων της παραποτάμιας περιοχής σχετικά με τη σημασία, τη χρήση, τη διαχείριση και την προστασία του ποταμού.
- Διατύπωσαν τα συμπεράσματα τους από την έρευνα και τις προτάσεις τους.
- Έκαναν μια έρευνα για να διαπιστωθούν το βαθμό της περιβαλλοντικής συνείδησης στο σχολείο τους.
- Έπαιξαν ένα μικρό θεατρικό έργο που συμπυκνώνει τις εμπειρίες και τα βιώματα τους από το πρόγραμμα.

Το περιοδικό δημοσιεύει το κείμενο του μικρού θεατρικού για το Ποτάμι που έγραψε ο κ. Γιάννης Σβώλης και έπαιξαν οι μαθητές της περιβαλλοντικής Ομάδας, ως ένδειξη του θεατρικού λόγου που παράγεται μέσα στις Περιβαλλοντικές Ομάδες.

Τα δικαιώματα μου - το δικό μας βιβλίο

Ένα βιβλίο έφτασε στα γραφεία μας με τίτλο "Τα δικαιώματα μου. Το δεύτερο δικό μας βιβλίο" και συγγραφείς πέντε παιδιά. Γράφω τα ονόματά τους: Σουζάνα, Γκιουλέρ, Εμρά, Σενέρ, Δέσποινα, Αππουλά.

Είναι τα παιδιά του μαχαλά της Χαλάστρας.

Λιτό αλλά συγκλονιστικό το βιβλίο τους.

Μικρά κείμενα, ασπρόμαυρες φωτογραφίες που μιλάνε μόνες τους. Αντιγράφω μερικά κείμενα αυτού του βιβλίου.

Αλληλεγγύη των ανθρώπων

"Κύριε...ευχαριστούμε που μας βοηθήσατε. Με τα λεφτά που μας δώσατε στο σχολείο, αγοράσαμε τετράδια, κασετίνες, τσάντες και ρούχα. Φέτος έρχονται 20 παιδιά στο σχολείο".

Δικαίωμα στο σπίτι

"Κύριε Δήμαρχε...θέλουμε σπίτι που να έχουν φώτα και βρύσες με καθαρό νερό".

"Εγώ μένω σ' ένα πολύ μικρό σπίτι, είναι παράγκα..."

Απαγόρευση παιδικής εργασίας

"Εμείς τα παιδιά του μαχαλά δουλεύουμε. Μαζεύουμε ντομάτα, ρύζι. Σηκώνουμε σακιά, καθαρίζουμε αποθήκες και παίρνουμε λεφτά. Θα θέλαμε να έχουμε λεφτά και να ερχόμαστε στο σχολείο όπως τ' άλλα παιδιά".

Προγράμματα Π.Ε. ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Η ανακύκλωση

Στο μαχαλά πολλές οικογένειες μαζεύουν παλιά σίδερα και αλουμίνια. Τα πουλάνε στη Βιοχάλκο. Εκεί τα λιώνουν. Άλλες οικογένειες μαζεύουν χαρτιά και τα πουλάνε για να γίνουν χαρτιά.

Ημέρα των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Το Σάββατο 12 Δεκεμβρίου είναι η ημέρα των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ο άνθρωπος έχει πολλά δικαιώματα. Τα ίδια και περισσότερα έχουν και τα παιδιά.

Όλοι και όλες χρειάζονται δελτίο ταυτότητας.

...Ο συμμαθητής μας ο Σένερ δεν είναι γραμμένος πουθενά. Δεν μπορεί να βγάλει βιβλιάριο υγεία και ταυτότητας.

Δικαίωμα στην παιδική ηλικία και ανάπτυξη

Η Γκιουλέρ παντρεύτηκε στην Ξάνθη. Η οικογένεια της δεν είχε λεφτά και την πάντρεψε. Πήρε από την οικογένεια του γαμπρού 600.000 δραχ. Η Γκιουλέρ είναι μικρή για γάμο. Έπρεπε να τελειώσει το σχολείο και μετά να παντρευτεί. Τώρα αναγκάστηκε να σταματήσει το σχολείο. Εμείς της ευχόμαστε να ζει ευτυχισμένη.

Το βιβλίο του οποίου την επιμέλεια είχε ο κ. Άγγελος Χατζηνικολάου, ο δάσκαλος του σχολείου, είναι αποτέλε-

σμα της προσπάθειας δύο χρόνων των παιδιών του καταυλισμού Roma, του δήμου Χαλάστρας, με στόχους την ένταξη τους στο σχολείο και τον αλφαριθμητισμό τους.

Τα περιεχόμενα του βιβλίου είναι βιώμα-

τα των ίδιων των παιδιών μέσα από τα οποία βγαίνουν "τα δικαιώματα του παιδιού" όπως αυτά αναφέρονται στη σχετική σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών και αποτελεί νόμο του κράτους.

"Δικαίωμα για ανθρώπινο περιβάλλον"

Αργαλειός και υφαντική τέχνη

ένα κριτήριο.

Η εργασία του Δημοτικού Σχολείου του Αγίου Βασιλείου

Πολλές φορές αποτέλεσε αντικείμενο προβληματισμού και διατύπωσης διαφορετικών απόψεων το αν η διερεύνηση θεμάτων που έχουν σχέση με τη λαογραφία και την παράδοση είναι περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Δε φιλοδοξούμε να δώσουμε απάντηση σ' αυτό το ερώτημα, αλλά μπορούμε να πούμε ότι ο τρόπος που προσεγγίζει το θέμα της μια περιβαλλοντική ομάδα, η μέθοδος που ακολουθεί, είναι

με θέμα "Αργαλειός και υφαντική τέχνη" που ήρθε στα χέρια μας, δικαιώνει την άποψη ότι η ενασχόληση με τη λαογραφία μπορεί να είναι Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Η εργασία αυτή έχει κάποια αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά που συνέβαλαν στο εξαιρετικό πραγματικά αποτέλεσμα.

1. Το σχολείο, πριν εκπονήσει το συγκεκριμένο πρόγραμμα (1997-98), είχε ασχοληθεί τα δύο προηγούμενα χρόνια με τον πολιτισμό και τη λαογραφία.

Το πρόγραμμα αυτό αποτέλεσε Πιλοτικό Πρόγραμμα Ενισχυτικής Διδασκαλίας του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. και έγινε σε συνεργασία με το Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης το οποίο εξόπλισε το σχολείο με τα κατάλληλα εποπτικά μέσα, με βιβλία, κονδύλια για μετακινήσεις και αναλώσιμα.

Στο πρόγραμμα συμμετείχαν όλοι οι δάσκαλοι του σχολείου (προφανώς με τις τάξεις τους) και η καθηγήτρια των αγγλικών.

"Τα παιδιά απολαμβάνουν δουλειά"

Υπήρχε αργαλειός στο σχολείο, ο οποίος τέθηκε σε λειτουργία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ίδιοι οι μαθητές καθόρισαν

τους στόχους και τους τρόπους δράσης και πέτυχαν, απ' ό,τι φάνηκε, όλους τους στόχους τους.

Ακόμη για τη δημιουργία των ερωτηματολογίων, για τον τρόπο που επεξεργάστηκαν τα στοιχεία που είχαν συλλέξει καθώς και για τον τρόπο που γράφτηκε το βιβλίο τους, ακολουθήσαν τη μέθοδο της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας, με την οποία διδάσκονται το μάθημα της γλώσσας τα παιδιά της Ε' τάξης από την Α' τάξη. Τα παιδιά αφού διάβαζαν τις πληροφορίες τους, έγραφαν το κείμενο τους. Στη συνέχεια αυτό το κείμενο διαβαζόταν σε όλη την ομάδα.

Τα παιδιά έκαναν τις διορθώσεις στο κείμενο, λέγοντας ο καθένας τη γνώμη του και στο τέλος καταγράφονταν η επικρατέστερη άποψη για την αρτιότητα του.

Παραθέτουμε τα περιεχόμενα του βιβλίου τους που βέβαια είναι ενδεικτικά και του περιεχομένου της εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος

A. Ιστορικά στοιχεία

A1 Εμφάνιση

A2 Είδη αρχαίων αργαλειών

A3 Εξέλιξη

B. Ύφανση

B1 Πρώτες ύλες

B2 Επεξεργασία μαλλιού

B3 Ετοιμασία αργαλειού

Γ. Ο Αργαλειός στην παράδοση

Γ1 Μύθοι - Παραμύθια

Γ2 Τραγούδια

Γ3 Έθιμα

Δ. Λεξιλόγιο

Εργασίες στα Αγγλικά

Βιβλιογραφία

E. Παράρτημα 1 - Φωτογραφίες

Παράρτημα 2 - Ερωτηματολόγια

ΜΙΚΡΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

Πρόσωπα: ΑΝΤΡΑΣ - ΓΥΝΑΙΚΑ
ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ - ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ
ΜΑΘΗΤΕΣ

1η ΣΚΗΝΗ

(Κάπου σε ένα σπίτι στην πόλη)

ΑΝΤΡΑΣ: Γυναίκα! ... Κυριακή σήμερα. Λέω να πάρω το "εργαλείο" για μια βόλτα στο ποτάμι. Να ρίξω τις γκαζιές μου σε μια ειδική και να ξεσκάσω λιγάκι... Τι τόχουμε δηλαδή το 4Χ4, για να κάθετα; ... Μετά Θα το αράξω κάτω απ' την πλατανιά, θα πάρω την καραμπίνα και Θ' ανηφορήσω στο λόγγο... Πού ξέρεις... Όλο και κάτι θα βρεθεί μπροστά μου, να το "κατεβάσω"...

ΓΥΝΑΙΚΑ: Μα δεν απαγορεύεται το κυνήγι στην περιοχή;

ΑΝΤΡΑΣ: Τι ρωτάς τώρα!... Παλιά μας τέχνη κόσκινο!

ΓΥΝΑΙΚΑ: Καλά, όμως πάρε μαζί σου και τη σακούλα με τα σκουπίδια, να τα πετάξεις, γιατί μας βρώμισαν το σπίτι.

ΑΝΤΡΑΣ: Εντάξει. Μείνε ήσυχη. Ξέρω ένα μέρος, τι να σου πω... Τεφαρίκι!... Μια ρεματιά μετά το πέτρινο γεφύρι. Θα τα πετάξω γυρνώντας και... τέλος βρωμιά!... Άντε γεια τώρα... Δεν θα μου πεις καλή διασκέδαση;
(*Η γυναίκα χαιρετάει αδιάφορα... Μένει μόνη, ανοίγει την τηλεόραση και μονολογεί*)

ΓΥΝΑΙΚΑ: Αμ, βέβαια!... Ο κύριος, καλοπερνάει στις εξόδους του, στη φύση. Εγώ;... Αυτόν τον περιμένει ένα βουνό, να εκτονωθεί, κι εμένα ένα βουνό ρούχα για πλύσιμο. Αλλά δε χολοσκάω... όχι... Ας είναι καλά το Σουπερκαθαρέξ, το αγαπημένο μου απορρυπαντικό και η τηλεόραση Βέβαια που μου κρατάει συντροφιά... Η καθαριότητα είναι το παν για μένα!... Και προπαντός, καθόλου τσιγκουνιές! Ούτε στο απορρυπαντικό, ούτε στο νερό. Κι ας λένε ό,τι θέλουν αυτοί οι οικολόγοι. Σιγά τώρα μην περιορίσουμε την κατανάλωση επειδή τάχα υπάρχει έλλειψη νερού και τα φωσφορικά ρυπαίνουν

τα ποτάμια... Αλλού αυτά! Εμένα, τα ρούχα και το σπίτι να φαίνονται καθαρά κι όλα τ' άλλα...

(*χειρονομεί χαρακτηριστικά*)

2η ΣΚΗΝΗ

(*Κάπου στο ποτάμι ένας οδοιπόρος στέκεται και αναφωνεί...*)

ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ: Μα τι αγαλλίαση είναι αυτή!... Τι ευφορία ψυχής! Ευωδιές, χρώματα, ήχοι! Και πόσο απλόχερα δοσμένα! Ένας μικρός παράδεισος...

(*Μικρή παύση. Συνεχίζει λυπημένα*)

Όμως εμείς, εθισμένοι στους γρήγορους ρυθμούς της πόλης, τα προσπερνάμε αδιάφορα. Ώσπου... ώσπου, ν' ανοίξουνε μέσα μας οι πύλες της συνείδησης και ν' αρχίσουμε να νιώθουμε τη διαφορά. Και ν' αναρωτηθούμε τι είναι προτιμότερο, του αηδονιού το γλυκό κελάηδημα ή των μηχανών ο θόρυβος; Των ανθών η ευωδιά ή της εξάτμισης η μπόχα; Το πράσινο των δέντρων ή το γκρίζο του τσιμέντου; Σαν το σεξπικικό δίλημμα: Να ζει κανείς ή να μη... ΓΚΟΥΠ!

(*Η σακούλα με τα σκουπίδια σκάει δίπλα του, ήχος αυτοκινήτου... Ξαφνιάζεται*)... Ωχ! Τι είναι αυτό;... Σκουπίδια!... Ε! άνθρωπε, τι κάνεις εκεί! Το ποτάμι δεν είναι σκουπιδοτοπος!... Τι ασυνειδησία, Θεέ μου!... Άνθρωποι που δεν σκέφτονται τι επιπτώσεις έχει η κάθε πράξη τους...

(*Προχωρώντας συναντά έναν εργολάβο*)

Γεια σου, κυρ - εργολάβε. Τι έργο εκτελείς εδώ;

ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ: Αμμοχάλικο παίρνουμε για ένα "τεχνικό" εδώ πιο κάτω... θα θυμάσαι τις περσινές βροχές που 'φεραν πλημμύρες και καταστροφές... Τα γεφύρια που πέσαν... Φτιάχνω ένα απ' αυτά τώρα...

ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ: Πριν από κάμποση ώρα, πέρασα απ' ένα καινούριο τσιμεντένιο γεφύρι. Δίκου σου έργο είναι;

Προγράμματα Π.Ε. ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ: Όχι ενός συναδέλφου. Καλό ε; Πρώτο πράμα. Πολύ μπτετό. Ατελείωτα κυβικά! Αλλά γερή κατασκευή!... Παρ' όλα αυτά, κάποιος ενοχλήθηκαν απ' το πολύ τσιμέντο. Τους πείραξαν οι μπετονόβεργες που μείναν να προεξέχουν και τα μπάζα γύρω απ' το γεφύρι... Χαζομάρες!... Σιγά τώρα, μη πληρώνουμε παραπάνω μεροκάματα, επειδή σε κάποιους δεν αρέσει η θέα... Ξέρεις πόσο έχει πάει το ΙΚΑ;

ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ: Λες να μην ξέρω;... Άντε γεια τώρα.
(ο οδοιπόρος απομακρύνεται κουνώντας το κεφάλι του, κάθεται σε ένα κορμό)

Αχ ψυχούλα μου, η πίκρα σε πλακώνει νιώθοντας σε τι χέρια κρέμεται η ζωή μας. Κι εσείς πάνσοφοι δουλευτάδες της γης, που πάνω της σκύψατε και την ανάσα της αφουγκραστήκατε, δεσ τε. Ήρθαν οι εποχές, που η ασκήμια και η ισοπέδωση παραμερίζουν το κάλλος και την αρμονία... Εκεί όπου το μάτι κάποτε ξεκουραζόταν και γαλήνευε, τώρα αλαφιασμένο, βλέπει μπροστά του τείχη να υψώνονται...

(κάποια παιδιά πλησιάζουν)

ΜΑΘΗΤΗΣ Α: Καλημέρα... Μόνος σας μιλάτε;

ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ: Ω!... Καλημέρα, παιδιά! Ναι...
(Χαμογελώντας).
Σκέφτομαι φωναχτά. Εσείς για πού τραβάτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ Α: Εδώ κοντά. Είμαστε μαθητές και μελετάμε την περιοχή που περνάει το ποτάμι... Προσπαθούμε δηλαδή, μέσα από γνώσεις που μας δίνει η επιστήμη να μάθουμε τους μηχανισμούς της φύσης. Έτσι, έχοντας τη σωστή στάση απέναντί της, πιστεύουμε θα ξαναβρεί τη χαμένη αρμονία της... Κι επειδή το ποτάμι δέχεται ένα μεγάλο όγκο από τις δραστηριότητες του ανθρώπου, καταγράφουμε τις επιπτώσεις που έχουν στο οικοσύστημα του.

ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ: Και τι εικόνα έχετε διαμορφώσει ως τώρα;

ΜΑΘΗΤΗΣ Β: Νομίζουμε, η κατάσταση εδώ, δεν είναι ιδιαίτερα τραγική... Τα προβλήματα που υπάρχουν μπορούν να λυθούν... Όλα

βέβαια εξαρτώνται από τη θέληση του ανθρώπου. Θέληση κυρίως, για να κατανοήσει ότι δεν πρέπει να στέκεται ανταγωνιστικά και κυριαρχικά απέναντί της... Ότι αποτελεί μέρος της φύσης... Ότι, τελικά, σεβασμός στο περιβάλλον σημαίνει σεβασμός στον ίδιο του τον εαυτό.

ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ: Νάστε καλά, παιδιά μου. Έτσι θαρρώ κι εγώ πως πρέπει... Να ξέρατε πόση χαρά κι ελπίδα μου δώσατε! Συνεχίστε τις προσπάθειες σας... Είσαστε σε καλό δρόμο...

ΜΑΘΗΤΗΣ Β: Ευχαριστούμε... Μα... να πηγαίνουμε τώρα... Γεια σας.

ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ: Γεια σας... στο καλό...
(Τα παιδιά απομακρύνονται. Μικρή παύση περισυλλογής...)

Μα ναι. Δεν μπορεί να κάνω λάθος. Αυτή 'ναι η σπίθα που κρατάει άσβεστη τη φλόγα της ελπίδας. Η παιδεία!... Και η νεολαία που τη φέρει μέσα της, φωτιά θ' ανάψει με τη γνώση της!...

(μικρή παύση. Στρέφεται στο ποτάμι)

Κι εσύ, καλό μου ποταμάκι, που ήσυχω τώρα στην κοίτη σου κυλάς, τα σκουπίδια των ανθρώπων καταπίνοντας, άκου το μήνυμά της ελπίδας και βάστα...
ΒΑΣΤΑ!

Τέλος

"Μαθητές ομάδας εργασίας"

ΜΕΡΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΕΝΑ ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

Παραμονές της 28ης Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε στα Χανιά το στρογγυλό τραπέζι με θέμα «Πόλεμος και Περιβάλλον» κάνοντας ουσιαστικά και υπαρκτά την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς.

Η ιδέα του στρογγυλού τραπέζιού ανήκει στο Παράρτημα Θεσσαλονίκης της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε που είχε ήδη πραγματοποιήσει σε ανοικτή εκδήλωση στις 13 Μαΐου 1999 με το ίδιο θέμα, διαφορετικά όμως περιεχόμενο και μορφή.

Η αφορμή δόθηκε με το υποέργο "Θεματικά συνέδρια και δημοσιοποίηση των δράσεων των σχολείων" του έργου "Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στην ΠΕ" που περιλαμβάνεται στις υποστηρικτικές ενέργειες του ΥΠΕΠΘ για την ΠΕ και είχε τη δυνατότητα να προγραμματίσει κάθε υπεύθυνος για την περιοχή του τον περασμένο Μάιο.

Θεωρούμε ευτυχή συγκυρία τον χρόνο υλοποίησης του στρογγυλού τραπέζιού, δηλαδή εκτός ημερησίου βίου χωρίς τη φόρτιση των ημερών, αλλά με την βαθύτερη ανησυχία για το τι σημαίνει ένας πόλεμος σήμερα οπουδήποτε και αν γίνεται, και με την υπογράμμιση να μη γίνουμε επιλήσμονες γεγονότων με ηθικές και περιβαλλοντικές προεκτάσεις.

Το θέμα διερευνήθηκε ολόπλευρα από τους 6 ομιλητές και ουσιαστικά χωρίστηκε σε δύο ενότητες. Η μία ενότητα ήταν πόλεμος-ιστορία, πόλεμος-περιβαλλοντικές επιπτώσεις, πόλεμος-προσωπικές μαρτυρίες από τους γιατρούς του κόσμου.

Στην ενότητα αυτή ομιλητές ήταν ο Τάσος Χατζηαναστασίου, Δρ ιστορικός εκπαιδευτικός, ο Βασίλης Γκέκας, καθηγητής φαινομένων μεταφοράς του Πολυτεχνείου Κρήτης και ο Ηλίας Θεοδωρόπουλος, εκπρόσωπος της οργάνωσης των γιατρών του κόσμου.

Η άλλη ενότητα διερευνούσε το θέμα από τη σκοπιά της εκπαίδευσης και της γενικότερης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης. Ο Μιχάλης Μοδινός με θέμα «Η περιβαλλοντική υποβάθμιση ως αίτιο δημιουργίας νέων εστιών συγκρούσεων» τόνισε ότι οι πόλεμοι στο εσωτερικό κρατών εξαιτίας της φτώχειας και της εξάντλησης των φυσικών πόρων είναι αναμενόμενοι.

Ο Δημήτρης Κωστόπουλος με τον πρωτότυπο τίτλο «Των φαρών η ολομαυρή βαρβαρική στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» και ο Γιώργος Κιμιωνής με θέμα «Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ως θεσμικό αντίρροπο στην επιβολή βίας» ανέπτυξαν τα σημεία που τέμνονται οι προβληματισμοί της ΠΕ και της μη βίας.

Τις ομιλίες ακολούθησε συζήτηση με τη συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών, ενώ τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της συνάντησης προσέδωσε ο μουσικός Tim Powel με τη σύνθεση για κοντραμπάσο που έπαιξε πριν από την έναρξη των ομιλιών. Μια 15λεπτη σύνθεση χωρισμένη σε 3 μέρη δηλαδή πόλεμος, παύση πολέμου και αποκατάσταση· λίγο πριν περάσουμε στην αίθουσα, κατάφερε να υψώσει τη σκληρή πραγματικότητα σε λυρικές αναγωγές.

Κρατάμε θετικό ιόν απολογισμό της συνάντησης από τα ευνοϊκά σχόλια των συναδέλφων που αναφέρθηκαν κυρίως στα περιθώρια γόνιμης αντιπαράθεσης όλων των πλευρών που έδινε η μορφή της συζήτησης και από τη συμμετοχή των μαθητών που αβίαστα κλήθηκαν και παρέμειναν μέχρι το τέλος.

Θετική είναι και η δυνατότητα που μας δόθηκε από το ΥΠΕΠΘ να κάνουμε προτάσεις στα πλαίσια του υποέργου "Θεματικά

συνέδρια και δημοσιοποίηση των δράσεων των σχολείων". Ο κάθε υπεύθυνος έχει 950.000 για να κάνει «τα όνειρα του αληθινά», στην περιοχή του, θα λέγαμε παραφράζοντας τον Αλχημιστή.

Πράγματι ο υπεύθυνος και καλές ιδέες έχει και μια οικονομική ευχέρεια χρειάζεται, για να κάνει αυτά που έχει στο μυαλό του, χωρίς να καταφεύγει στην αναζήτηση κουρασμένων χορηγών κάθε φορά που τα χρήματα είναι ο περιοριστικός παράγοντας.

Μια και μιλάμε όμως για το έργο της επιμόρφωσης δε θα αποφύγουμε να αναφερθούμε στο υποέργο "Επιμορφωτικά σεμινάρια Α/θμιας και Δ/θμιας" όπου θα λέγαμε ότι ο ουσιαστικός λόγος και ρόλος των υπευθύνων είναι περιορισμένος έως ανύπαρκτος και ως προς τη σύλληψη και ως προς την υλοποίηση των σχετικών προτάσεων.

Αναμφισβήτητα στις προθέσεις του ΥΠΕΠΘ ήταν η διασφάλιση της ποιότητας των σεμιναρίων και η ολοκληρωμένη θεώρηση των αντικειμένων και μεθοδολογιών που συνδέονται με την ΠΕ. Απαιτήθηκε σκληρή προετοιμασία από πλευράς υπευθύνου του ΥΠΕΠΘ, όπως όλοι αντιλαμβανόμαστε και αναγνωρίζουμε.

Προξενεί όμως εντύπωση και απορία η θέση του υπευθύνου ΠΕ στα σεμινάρια αυτά σε σχέση με τη θέση και το ρόλο που θεσμικά διαδραματίζει έχοντας μεταξύ των άλλων και την ευθύνη της επιμόρφωσης του νομού του, με βάση τη Γ2/3026 που καθορίζει σε 14 σημεία τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες των υπευθύνων ΠΕ.

Είμαστε πολύ κοντά στην υλοποίηση των σεμιναρίων στην περιοχή μας δηλαδή σε απόσταση μιας εβδομάδας και παρακολουθούμε με αμηχανία, σχεδόν ως θεατές την εξ αποστάσεως οργάνωσή τους, την έλλειψη συντονισμού μεταξύ των συνεργαζόμενων φορέων, τον πρόχειρο σχεδιασμό τους και το ράβε-ξήλωνε εισηγητών την τελευταία στιγμή.

Αναρωτιόμαστε αν τέτοια «βαρύτητα» στην επιμόρφωση έδειχνε κανείς υπεύθυνος!

Βεβαίως και έγιναν ή θα γίνουν πολύ καλά σεμινάρια ειδικά από τμήματα παιδαγωγικά που είναι και τα καθ' ύλην αρμόδια, αλλά ποιος υπεύθυνος δε θα συνεργαζόταν ή δε θα στηριζόταν στα τμήματα αυτά και στους συγκεκριμένους ερευνητές του χώρου που όλοι γνωρίζουμε;

Ποιος υπεύθυνος δεν έχει οργανωτική και διαχειριστική εμπειρία ή δε γνωρίζει καλύτερα από όλους τις ανάγκες της επιμόρφωσης στην περιοχή του;

Να μη μιλήσουμε για τους παλιούς υπευθύνους που έχουν πολλαπλάσια εμπειρία, που ανέδειξαν και στήριξαν το θεσμό τόσα χρόνια και ευτυχώς εξακολουθούν να κυλάνε τον τροχό της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με την παρούσα τους. Είναι εύνοια της τύχης που μερικούς από αυτούς θα τους δούμε ως επιμορφωτές στα δικά μας σεμινάρια.

«Μιλώ με έναν φανατισμό που δεν είναι παρά η σωφροσύνη στον κύβο» έγραφε ο Ελύτης. Ελπίζω και ο δικός μας φανατισμός να εκληφθεί ως φρόνιμος, τόσο από το ΥΠΕΠΘ όσο και από το 2ο ΚΠΣ, για να αποδειχθεί και γόνιμος στο μέλλον.

Βούλα Αντωνιάδου
Υπεύθυνη Π.Ε. Χανίων

ΘΕΡΙΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΚΕΡΚΙΝΗ ΣΕΡΡΩΝ 2-8 ΙΟΥΛΙΟΥ 2000

1η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Η «Βιωσιμότητα, Ένωση για το Περιβάλλον, την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό», διοργανώνει Θερινό Σχολείο για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, στην Κερκίνη Σερρών, από 2 μέχρι 8 Ιουλίου 2000.

Στόχος του Θερινού Σχολείου είναι να δώσει στους εκπαιδευτικούς θεωρητική και πρακτική κατάρτιση και τις πιο πρόσφατες εξελίξεις στο χώρο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Εισηγητές είναι έλληνες και ξένοι επιστήμονες με ειδίκευση στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, με συγγραφική δραστηριότητα και μακροχρόνια πείρα στο αντικείμενο. Οι προσκεκλημένοι εισηγητές, είναι καθηγητές Πανεπιστημίου στο αντικείμενο Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, διδάκτορες της Π.Ε., Υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, καθηγητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με μεγάλη πείρα στην Π.Ε. κατ'έναν φωτογράφος, ο φωτογράφος του σκηνοθέτη Θ. Αγγελόπουλου.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει πρακτική εξάσκηση και εργασία πεδίου, ενώ θα πραγματοποιηθεί μια μεγάλη σειρά εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (προσομοιώσεις, παιχνίδια ρόλων, κτλ.) και παιχνιδιών. Η εκπαιδευτική εκδρομή, που περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα, θα δώσει τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να γνωρίσουν τα σπήλαια της Αλιστράτης και του Μασρά, τις, μεγάλης αισθητικής αξίας, πηγές της Αγίας Βαρβάρας Δράμας, όπως επίσης τον σπουδαίο υδροβιότοπο της λίμνης Κερκίνης.

Το κόστος συμμετοχής κατ' άτομο ανέρχεται στις 80.000 δραχμές και περιλαμβάνει:

1. Διαμονή σε δίκλινα ή τρίκλινα δωμάτια (έξι διανυκτερεύσεις)
2. Παρακολούθηση του εκπαιδευτικού προγράμματος, των δραστηριοτήτων και των εργασιών πεδίου
3. Ατομικό φάκελο συμμετέχοντος
4. Εκπαιδευτικό υλικό (κείμενα των εισηγήσεων)
5. Βεβαίωση παρακολούθησης
6. Ημερήσια εκδρομή στα σπήλαια Μασρά της Δράμας και Αλιστράτης Σερρών (δεν περιλαμβάνεται το εισιτήριο)

Για τη συμμετοχή στο θερινό Σχολείο απαιτείται η υποβολή αίτησης προς τη «Βιωσιμότητα», (επισυνάπτεται έντυπο) που θα περιλαμβάνει τα πλήρη στοιχεία του αιτούντος. Τελευταία προθεσμία υποβολής της αίτησης είναι η 31 Μαΐου 2000.

Οι εκπαιδευτικοί που θα δηλώσουν συμμετοχή θα ειδοποιηθούν εγγράφως μέχρι τις 10 Ιουνίου 2000. Αμέσως μετά την ειδοποίηση θα πρέπει να καταθέσουν το μισό του κόστους συμμετοχής (40.000δρχ) στην τράπεζα (στο λογαριασμό της ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ που θα γνωστοποιηθεί με την ειδοποίηση αποδοχής της αίτησης), ενώ το υπόλοιπο θα καταβληθεί μέχρι τις 3 Ιουλίου 2000.

Όσοι προέρχονται από κοντινές περιοχές και (ή) διαθέτουν δωρεάν κατάλυμα στην περιοχή ή επιθυμούν να αναλάβουν μόνοι τη διαμονή τους, θα καταβάλουν μόνο το εκπαιδευτικό κόστος του θερινού Σχολείου, δηλαδή 40.000 δραχμές.

Οι διαθέσιμες θέσεις για τη συμμετοχή στο θερινό Σχολείο είναι 50 και για το λόγο αυτό θα τηρηθεί αυστηρά η σειρά προτεραιότητας με βάση τη σφραγίδα ταχυδρομείου.

Μετά τη γνωστοποίηση των 50 συμμετεχόντων θα κυκλοφορήσει το οριστικό πρόγραμμα, το οποίο και θα αποσταλεί ταχυδρομικά ή ηλεκτρονικά.

Για τη ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ
Ο Πρόεδρος
Δρ. Δημήτρης Καλαϊτζίδης

Διεύθυνση αποστολής της αίτησης συμμετοχής:
Δημήτρης Καλαϊτζίδης, Ε. Βενιζέλου 52,
18547 ΝΕΟ ΦΑΛΗΡΟ, Για το Θερινό Σχολείο

Για συνεννόηση και πληροφορίες:
Δ. Καλαϊτζίδης, τηλ./φαξ: 4835534 ή 4134056
E-mail: kalariv@tenet.gr
Θ. Παπαπαύλου τηλ. (κιν)0977 960771

ΘΕΡΙΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΚΕΡΚΙΝΗ ΣΕΡΡΩΝ 2-8 ΙΟΥΛΙΟΥ 2000

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ 2 ΙΟΥΛΙΟΥ

Αφίξεις στην Κερκίνη

- 18.00 Έναρξη Θερινού Σχολείου, Χαιρετισμοί
Ανάλυση προγράμματος. Παιχνίδια γνωριμίας
και εξοικείωσης
- 20.00 Δείπνο

ΔΕΥΤΕΡΑ 3 ΙΟΥΛΙΟΥ

- 08.00 Πρωινό
- 09.00 Εισηγήσεις
- 11.00 Διάλειμμα
- 11.30 Εισηγήσεις
- 13.30 Γεύμα
- 18.00 Δραστηριότητες
- 20.30 Λήξη 2ης ημέρας
- 21.00 Δείπνο-Ειδικό πρόγραμμα

ΤΡΙΤΗ 4 ΙΟΥΛΙΟΥ

- 08.00 Πρωινό
- 09.00 Εισηγήσεις
- 11.00 Διάλειμμα
- 11.30 Εισηγήσεις
- 13.30 Γεύμα
- 18.00 Δραστηριότητες
- 20.30 Λήξη 3ης ημέρας
- 21.00 Δείπνο-Ειδικό πρόγραμμα

ΤΕΤΑΡΤΗ 5 ΙΟΥΛΙΟΥ

- 7.15 Πρωινό
- 8.15 Αναχώρηση για τα σπήλαια Αλιστράτης και
Μασρά- Γεύμα καθ' οδόν
- 16.00 Ξεναγήση στις πηγές Αγίας Βαρβάρας (Δράμα)
- 18.00 Αναχώρηση από τη Δράμα για την Κερκίνη
- 20.30 Δείπνο- Ειδικό πρόγραμμα

ΠΕΜΠΤΗ 6 ΙΟΥΛΙΟΥ

- 08.00 Πρωινό
- 09.00 Εργασία πεδίου σε ομάδες στη Λίμνη Κερκίνη
- 13.30 Γεύμα
- 18.30 Συζήτηση επί της εργασίας πεδίου
- 20.15 Λήξη 5ης ημέρας

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 7 ΙΟΥΛΙΟΥ

- 08.00 Πρωινό
- 09.00 Εργασία πεδίου σε ομάδες (Ποτάμι- Οικισμοί)
- 13.30 Γεύμα
- 18.00 Συζήτηση σε ολομέλεια
- 19.30 Λήξη 6ης ημέρας
- 20.00 Δείπνο -Ειδικό πρόγραμμα

ΣΑΒΒΑΤΟ ΙΟΥΛΙΟΥ

- 08.00 Πρωινό
- 09.00 Εισηγήσεις- Συζήτηση
- 10.30 Αξιολόγηση- Συζήτηση
- 12.00 Λήξη Θερινού Σχολείου
- 12.00 Γεύμα
- 13.00 Αναχώρηση

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

1. Κ. Ουζούνης, Καθηγητής Δ.Π.Θ.
2. Α Γεωργόπουλος, Καθηγητής Α.Π.Θ.
3. Σ. Παρασκευόπουλος, Καθηγητής Α.Π.Θ.
4. Σ. Κρίβας, Καθηγητής Π. Πατρών
5. Δ. Καλαϊτζίδης, Δρ. Π.Ε.
6. Π. Σταθόπουλος, Υπ. Π.Ε.
7. Π. Κοσμίδης, Υπ. Π.Ε.
8. John Huckle, Καθηγητής Πανεπιστημίου
9. Θ. Παπαπαύλου, Υπ. Π.Ε.
10. Γ. Δούμας, Υπ.Π.Ε.
11. Χ. Κουρουζίδης, Υπ. Π.Ε.
12. Ε. Τριαντάφυλλου, Υπ. Π.Ε.
13. Ε. Φουσέκη Δρ. Βιολόγος
14. Κ. Τάτση, Υπ. Π.Ε. Ν. Σερρών
15. Ν. Αντωνιάδου, Καθηγήτρια Δ.Ε.
16. Κ. Νικολάου, Δρ. Περιβάλλοντος
17. Θ. Ναζηρίδης, Υπ. Κ.Ε. Κερκίνης
18. Δ. Σοφικίτης, φωτογράφος

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΒΡΟΥ

Χρ. Σμύρνης 33, 68100 Αλεξανδρούπολη, τηλ. φαξ: 0551 23206

"ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΑ ΓΛΥΚΑ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΑ ΝΕΡΑ"

Απρίλιος, 2000

2η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Άρχισε ήδη η υποβολή αιτήσεων για συμμετοχή στο συνέδριο της Οικολογικής Εταιρείας Έβρου. Με τη δεύτερη ανακοίνωση, επιθυμούμε να γνωστοποιήσουμε και να υπενθυμίσουμε τα παρακάτω:

1. Ο μέγιστος αριθμός συνέδρων (με ανακοίνωση ή χωρίς ανακοίνωση) είναι εκατό (100). Για τους πρώτους αυτούς εκατό συνέδρους προβλέπεται η παροχή διευκολύνσεων και κάλυψη διατροφής, βεβαίωση παρακολούθησης, ροφήματα, φάκελος συνεδρίου και τόμος με τις περιλήψεις των εισηγήσεων.

2. Επειδή οι περισσότερες από τις μέχρι τώρα υποβληθείσες αιτήσεις αφορούν απλή παρακολούθηση του συνεδρίου, υπάρχει ο κίνδυνος να μη μείνουν διαθέσιμες θέσεις για όσους θα ήθελαν να παρουσιάσουν εργασία. Για το λόγο αυτό καλούμε όσους ενδιαφέρονται για παρουσίαση επιστημονικής ανακοίνωσης (προφορικής ή πόστερ) να σπεύσουν να δηλώσουν συμμετοχή, σημειώνοντας στην κατάλληλη θέση «με ανακοίνωση», ώστε να διασφαλίσουν την παρουσία τους στο συνέδριο. Μετά θα έχουν χρόνο μέχρι τις 25 Ιουνίου να καταθέσουν την ανακοίνωση τους σύμφωνα με τις οδηγίες.

3. Είναι σαφές ότι για τη συμμετοχή στο συνέδριο προηγούνται όσοι έχουν υποβάλει ανακοίνωση, αφού ο κύριος στόχος κάθε συνεδρίου είναι η παρουσίαση επιστημονικών ανακοινώσεων.

4. Αν ξεπεραστεί ο αριθμός των εκατό συνέδρων, οι επιπλέον σύνεδροι (με βάση την ημερομηνία υποβολής της αίτησης τους), μπορούν να το παρακολουθήσουν αναλαμβάνοντας το πλήρες κόστος του. Για περισσότερες πληροφορίες θα πρέπει να απευθύνεστε (με τηλέφωνο, φαξ ή ηλεκτρονικό ταχυδρομείο) στον Πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής

Το συνέδριο θα πραγματοποιηθεί στην Αλεξανδρούπολη, από την Τρίτη 22 Αυγούστου, μέχρι την Παρασκευή 25 Αυγούστου 2000. Το Συνέδριο χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ) που διαχειρίζεται το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (ΕΙΝ), Υπόεργο 1.1.ΣΤ.β.β..

Το συνέδριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς

Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Πανεπιστημιακούς Ερευνητές και Καθηγητές, προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Κρατικά Εργαστήρια που παρακολουθούν την ποιότητα των γλυκών επιφανειακών νερών και αναπτύσσουν αυτόνομες ή σε συνεργασία εκπαιδευτικές δραστηριότητες, στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που πραγματοποιούν σχετικά προγράμματα, στα μέλη (σχολεία και εκπαιδευτικούς) των Δικτύων «Το Ποτάμι», «Λίμνες», «Οικολογικά Σχολεία», «ΣΕΜΕΠ», «Το Σποράκι», «Το Βατραχάκι», σε τοπικά δίκτυα ποταμών (Τα ρέματα της Αττικής), λιμνών, εκβολών, κτλ.

Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο συνέδριο είναι η συμμετοχή (άμεσα ή έμμεσα, εφέτος ή σε προηγούμενες χρονιές) σε προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με θέμα τα γλυκά επιφανειακά νερά (Ποτάμια, ρυάκια, χείμαρροι, εκβολές ποταμών και Δέλτα, λίμνες φυσικές και τεχνητές, ταμιευτήρες νερού) είτε ως εκπαιδευτών είτε ως ερευνητών.

Στο συνέδριο γίνονται δεκτές για παρουσίαση προφορική ή με μορφή πόστερ, εργασίες που αφορούν την αξιολόγηση και αποτίμηση των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για τα γλυκά επιφανειακά νερά (ποτάμια, λίμνες, εκβολές ποταμών, τεχνητές λίμνες, ρέματα, χείμαρροι). Θα γίνουν επίσης δεκτές παρουσιάσεις με διαφορετική μορφή (σε Ηλεκτρονικό Υπολογιστή, με ταινία Video, με έγχρωμες διαφάνειες, κτλ.).

Στο συνέδριο θα παρουσιαστούν από τους ενδιαφερόμενους, παιδαγωγικά υλικά που αφορούν τις μελέτες (σε σχολικό και μετασχολικό επίπεδο) για τα γλυκά επιφανειακά νερά (εκπαιδευτικά πακέτα, «βαλίτσες», φορητά χημικά εργαστήρια, βιβλία, φωτογραφικό υλικό, εφαρμογές πολυμέσων, κτλ.).

Το δικαίωμα συμμετοχής στο συνέδριο καθορίζεται στις 5.000δρχ. και περιλαμβάνει: φάκελο συνεδρίου, πρόγραμμα, τα κείμενα των εισηγήσεων (προφορικών και πόστερ), βεβαίωση συμμετοχής - παρακολούθησης, όλα τα γεύματα (6) πλην πρωινού, και ροφήματα. Δεν περιλαμβάνει, τα έξοδα μετακίνησης προς και από την Αλεξανδρούπολη, τη διαμονή και τη συμμετοχή στις δύο εκπαιδευτικές εκδρομές στο Δέλτα του Έβρου και στον ποταμό Νέστο.

Οι δηλώσεις συμμετοχής και τα φωτοαντίγραφα κατάθεσης του δικαιώματος παρακολούθησης του

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

συνεδρίου (5.000) πρέπει να ταχυδρομηθούν στη διεύθυνση: Δ. Καλαϊτζίδης, Ε. Βενιζέλου 52, 18547 Νέο Φάληρο ή να σταλούν με φαξ στον αριθμό 01-4835534 ή 4134056, μέχρι την 30 Ιουνίου 2000, ενώ όσοι δα συμμετέχουν με ανακοίνωση θα πρέπει να στείλουν τις αιτήσεις τους έγκαιρα και τις ανακοινώσεις τους μέχρι την 25η Ιουνίου 2000.

Όσοι δηλώσουν συμμετοχή στο συνέδριο θα παραλάβουν το αρχικό πρόγραμμα του συνεδρίου, λεπτομερείς οδηγίες για τους τρόπους μετακίνησης προς την Αλεξανδρούπολη (τρένο, αεροπλάνο, λεωφορείο, και τις αντίστοιχες τιμές εισιτηρίων), κατάλογο με ξενοδοχεία όπου δα μπορούν να διαμείνουν με ειδικές τιμές, καθώς και όσες άλλες πληροφορίες είναι απαραίτητες. Επισημαίνουμε ότι το συνέδριο θα πραγματοποιηθεί στην υψηλή τουριστική περίοδο και για το λόγο αυτό θα πρέπει να γίνουν έγκαιρα οι κρατήσεις. Αυτές μπορούν να γίνουν από τους ίδιους τους συμμετέχοντες ή μέσω της Οργανωτικής Επιτροπής.

Επειδή ο αριθμός των συνεδρων είναι περιορισμένος

(100) θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας με βάση την ημερομηνία παραλαβής της αίτησης εγγραφής.

Το ποσό του δικαιώματος συμμετοχής (5.000) θα κατατίθεται στον Λογαριασμό της Οικολογικής Εταιρείας Έβρου στην ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ,

αριθμός 183 01 030532-52 και θα ταχυδρομείται ή θα στέλνεται με φαξ, αντίγραφο του παραστατικού κατάθεσης ταυτόχρονα με την αίτηση συμμετοχής στο συνέδριο

Συνοδευτικά στέλνουμε τις οδηγίες για την υποβολή των εργασιών - ανακοινώσεων και την αίτηση συμμετοχής στο συνέδριο, (σελίδες 2).

**Οικολογική Εταιρεία Έβρου
Για την Οργανωτική Επιτροπή
Ο Πρόεδρος
Δημήτρης Καλαϊτζίδης**

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΑ ΤΙΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΦΙΣΣΕΣ (ΠΟΣΤΕΡ)

ΕΠΕΑΕΚ, Υπόμνημα 1.1.ΣΤ.β. V.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
22-25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2000

Η Επιστημονική Επιτροπή θα εξετάσει τις εργασίες που θα υποβληθούν και θα καταρτίσει τις θεματικές ενότητες στις οποίες θα ενταχθούν. Προϋπόθεση για την αποδοχή των εισηγήσεων και των πόστερ, για εξέταση από την Επιστημονική Επιτροπή, είναι η έγκαιρη αποστολή τους, για την οποία η τελευταία ημέρα (σφραγίδα ταχυδρομείου) είναι η 25η Ιουνίου 2000.

Οι συγγραφείς έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε δύο κατά μέγιστο εισηγήσεις - ανακοινώσεις και δύο πόστερ. Δε γίνονται αποδεκτές εισηγήσεις ή πόστερ για αξιολόγηση από την Επιστημονική Επιτροπή αν δε γίνει η προεγγραφή του εισηγητή στο συνέδριο (με την καταβολή του κόστους συμμετοχής).

Η Επιστημονική Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα αλλαγής του τρόπου της προτεινόμενης από τον εισηγητή παρουσίασης (από προφορική σε πόστερ ή αντιστρόφως), αλλά θα καταβληθεί κάθε προσπάθεια να υιοθετηθούν οι προτάσεις των συγγραφέων για προφορικές ή πόστερ ανακοινώσεις. Η Οργανωτική Επιτροπή θα πλη-

ροφορήσει τους συγγραφείς με επιστολή, σχετικά με τον τρόπο της παρουσίασης (προφορική ή πόστερ).

Η ανακοίνωση (προφορική εισηγήση) θα πρέπει:

- Να περιλαμβάνει τον τίτλο της εισήγησης, το όνομα (ή ονόματα) του συγγραφέα(-ων), πλήρη διεύθυνση, και τίτλο. Το επώνυμο με κεφαλαία, το μικρό με πεζά και με αστερίσκο δίπλα στο όνομα αυτού που θα παρουσιάσει την εισήγηση. Δεν πρέπει να ξεπερνά τις τέσσερις δακτυλογραφημένες σελίδες σε μέγεθος γραμμάτων 12, διάστημα 1,5 και γραμματοσειρά Arial Greek, περιλαμβανομένης της βιβλιογραφίας, πινάκων και φωτογραφιών ή διαγραμμάτων. Να σταλούν τρία φωτοτυπημένα αντίγραφα της περίληψης. Να σταλεί επίσης δισκέτα με την εισήγηση σε word 6 ή 7.

Τα κείμενα και οι δισκέτες θα πρέπει να στέλνονται στη διεύθυνση

Δ. Καλαϊτζίδης, Ε. Βενιζέλου 52, 18547 Νέο Φάληρο, σε φάκελο με την ένδειξη « ανακοίνωση για το συνέδριο».

**Για την Οργανωτική Επιτροπή
Δημήτρης Καλαϊτζίδης**

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

"Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στα πλαίσια της Εκπαίδευσης του 21ου αιώνα: Προοπτικές και Δυνατότητες"

Λάρισα 6-8 Οκτωβρίου 2000

ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ
ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

Φορείς Διοργάνωσης

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ν. Λάρισας
Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Λάρισας
Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Μαγνησίας
Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Μαγνησίας

Τόπος και Χρόνος Διοργάνωσης

Λάρισα: Δημοτικό Ωδείο Λάρισας
Παρασκευή 6 - Κυριακή 8 Οκτωβρίου 2000

Αντικείμενο και σκοπός του Συμποσίου

Στην ανατολή του 21ου αιώνα η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ) βρίσκεται σε μια περίοδο αναπροσανατολισμού της καθώς καλείται να συμβάλει στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Με δεδομένα, την πολυσημία του όρου «βιώσιμη ανάπτυξη», τις διαφορετικές απόψεις που υπάρχουν για την ΠΕ, την υπάρχουσα κουλτούρα διδασκαλίας και μάθησης στο σχολείο, τις απόψεις για το ρόλο της εκπαίδευσης στην επίτευξη κοινωνικών στόχων, και ακόμα, τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που γίνονται σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι επιτακτική ανάγκη να αναπτυχθεί ένας εκτεταμένος διάλογος σχετικά με την αναζήτηση της νέας ταυτότητας της ΠΕ και το ρόλο της μέσα στο γενικότερο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Πιστεύουμε λοιπόν ότι το συνέδριο αυτό θα αποτελέσει ευκαιρία για τη διατύπωση θέσεων και την ανταλλαγή απόψεων, σχετικά με τους νέους διαμορφούμενους προσανατολισμούς της ΠΕ τόσο σε θεωρητικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο εκπαιδευτικής πρακτικής. Επιπλέον θα αποτελέσει ευκαιρία προκειμένου να ενημερωθούν οι ενδιαφερόμενοι για τους προσανατολισμούς της έρευνας στο πεδίο της ΠΕ.

Θεματολόγιο

- Οι τρέχουσες απόψεις για την ΠΕ
- ΠΕ στα πλαίσια των σύγχρονων εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων (θεωρία και πράξη)
- ΠΕ στη βασική εκπαίδευση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών
- Καινοτομικές προσεγγίσεις στην ΠΕ
- Προσανατολισμοί της έρευνας στην ΠΕ
- ΠΕ ως συνδεδετικός κρίκος σχολείου και κοινωνίας

Γλώσσες στις οποίες μπορούν να γίνουν ανακοινώσεις

Ελληνική - Αγγλική. Θα υπάρχει ταυτόχρονη μετάφραση.

Δηλώσεις συμμετοχής - Υποβολή ανακοινώσεων

- Όσοι επιθυμούν να παρακολουθήσουν το Συνέδριο θα πρέπει να αποστείλουν προς την Οργανωτική Επιτροπή συμπληρωμένη την επισυναπτόμενη δήλωση συμμετοχής μέχρι 10 Ιουνίου.
- Οι ενδιαφερόμενοι να συμμετάσχουν στο συνέδριο με ανακοίνωση, θα πρέπει μαζί με τη δήλωση συμμετοχής να υποβάλουν για κρίση και περίληψη της ανακοίνωσης που δεν θα υπερβαίνει τη μια (1) σελίδα, μέχρι 10 Ιουνίου. Οι προτάσεις θα κριθούν από την επιστημονική επιτροπή με κριτήρια την πρωτοτυπία τους, τη θεωρητική και μεθοδολογική τους τεκμηρίωση, τα ευρήματα καθώς και την πρακτική τους αξία.
- Οι εργασίες που θα γίνουν αποδεκτές για ανακοίνωση θα πρέπει να υποβληθούν σε ολοκληρωμένη μορφή μέχρι 30 Ιουλίου, σύμφωνα με τις οδηγίες που θα σταλούν στους εισηγητές, προκειμένου να εκδοθούν τα πρακτικά και να παραδοθούν κατά την έναρξη του συνεδρίου.

Διαμονή

Πληροφορίες σχετικά με τη διαμονή των συνέδρων θα δοθούν σε επόμενη ανακοίνωση.

Ποσό συμμετοχής

Το κόστος εγγραφής για τους εκπαιδευτικούς Α'βάθμιας και Β'βάθμιας εκπαίδευσης είναι 6.000. Για όλους τους υπόλοιπους είναι 10.000.

Η παρακολούθηση των εργασιών του συνεδρίου για τους/τις φοιτητές/τριες είναι δωρεάν.

Το παραπάνω ποσό παρέχει δικαίωμα παρακολούθησης των εργασιών του συνεδρίου, παραλαβής του τόμου των πρακτικών και του σχετικού φακέλου, καθώς και συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις που θα οργανωθούν στα πλαίσια του συνεδρίου.

Το ποσό θα κατατεθεί στο λογαριασμό 78223784501 της Εθνικής Τράπεζας και η απόδειξη θα αποσταλεί προς την οργανωτική επιτροπή μαζί με τη δήλωση συμμετοχής (10 Ιουνίου).

Αλληλογραφία

Όλη η αλληλογραφία που αφορά στο Συνέδριο θα πρέπει να αποστέλλεται προς την Οργανωτική Γραμματεία στη Διεύθυνση:

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Υπόψη Β. Παπαδημητρίου
Αργοναυτών & Φιλελλήνων, Βόλος 38221

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Βασιλική Παπαδημητρίου
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Αργοναυτών & Φιλελλήνων, Βόλος 38221
Τηλ. 0421 74830 Fax: 0421 74786
e-mail: vaspapad@uth.gr

Βαρβάρα Παναγιωτίδου
Δ/νση Β'βάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Λάρισας
Διοικητήριο, 41110 Λάρισσα
Τηλ. 041 597321 Fax: 041 536038
e-mail: perla@larisa.hellasnet.gr
Ηλεκτρονική σελίδα
<http://www.uth.gr/Conference06okt2000.htm>

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Παπαδημητρίου Βασιλική
Αναπλ. Καθ. Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Θεσσαλίας
Σταυρίδου Ελένη
Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Θεσσαλίας
Σολομωνίδου Χριστίνα
Επίκ. Καθηγήτρια Π.Τ.Ν. Παν/μίου Θεσσαλίας
Κατσίκης Απόστολος
Επίκ. Καθηγ. Π.Τ.Ν. Παν/μίου Ιωαννίνων
Κουλαϊδής Βασίλης
Αναπλ. Καθηγ. Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Πατρών

Κρίβας Σπύρος

Αναπλ. Καθηγ. Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Πατρών
Φλογαίτη Ευγενία

Επίκ. Καθηγήτρια Τ.Ε.Α.Π.Η. Παν/ίου Αθηνών
Παναγιωτίδου Βαρβάρα

Δρ, Υπεύθ. ΠΕ Δ/σης Β'θμιας Εκπ.. Ν. Λάρισας
Δουμπιώτη Αικατερίνη

MSc, Υπεύθ. ΠΕ Δ/σης Β'θμιας Εκπ.. Ν. Μαγνησίας

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος

Παπαδημητρίου Βασιλική

Αναπλ. Καθ. Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Θεσσαλίας

Αντιπρόεδρος

Παναγιωτίδου Βαρβάρα

Υπεύθ. ΠΕ Δ/σης Β'θμιας Εκπ.. Ν. Λάρισας

Μέλη

Γκάνας Αθανάσιος

Υπεύθ. ΠΕ Δ/σης Α'θμιας Εκπ.. Ν. Λάρισας

Δουμπιώτη Αικατερίνη

Υπεύθ. ΠΕ Δ/σης Β'θμιας Εκπ.. Ν. Μαγνησίας

Καλονάκης Νικόλαος

Καθ. Β'θμιας Εκπ. Ν. Λάρισας

Καραγιάννης Αθανάσιος

Υπεύθ. ΠΕ Δ/σης Α'θμιας Εκπ.. Ν. Μαγνησίας

Κουτσομάρκος Νικόλαος

Βοηθός Νομάρχης Ν. Λάρισας

Παπαγεωργίου Ιωάννης

Καθηγητής Β'θμιας Εκπ.. Ν. Λάρισας

Παπαδοπούλου Σοφία

Καθηγ. Β'θμιας Εκπ., Περιβ. Κέντρο Μακρυνίτσας

Σουρλατζής Απόστολος

Καθηγητής Β'θμιας Εκπ. Ν. Λάρισας

ΠΡΟΣΚΗΚΛΗΜΕΝΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Christopher Gayford

University of Reading, U.K.

Christopher Oulton

University Colledge Worcester, , U.K.

Σήφης Μπουζάκης

Πανεπιστήμιο Πατρών

Ian Robottom

Deakin University, Australia

William Scott

University of Bath, U.K.

Hansjoerg Seybold

University of Schwabebisch Gmuend, Germany

Volker Storch

University of Heidelberg, Germany

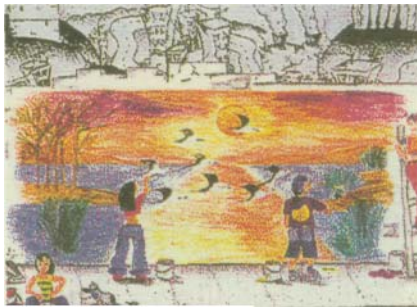
"ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ"

Το Μάρτη του 2000, μετά από πρόταση της κ. Ντίνας Ταμουτσέλη - υπεύθυνης Π.Ε. Β' Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Θεσσαλονίκης και μέλος της ένωσης μας- το Δ.Σ. της Π.Ε.ΕΚ.ΠΕ - Παράρτημα Θεσσαλονίκης αποφάσισε να συνεργαστεί με την παραπάνω υπεύθυνη Π.Ε. για μια σειρά εκδηλώσεων με θέμα "Σχεδιασμός και προστασία του περιβάλλοντος:

συμμετοχή του παιδιού και συνειδητοποίηση του".

Έτσι προσκλήθηκαν οι ξένοι εισηγητές και εκπαιδευτές Roger Hart (Prof. City University of New York), Anthony Shallcross (Prof. Manchester University), John Hug (Kent State Consultant on Environmental Education), με τους οποίους ήδη είχε συνεννοηθεί η κ. Ταμουτσέλη, και αποφασίστηκαν οι εκδηλώσεις:

- 15-3-2000, ώρα 11:00-14:00 Workshop στην αίθουσα σεμιναρίων του Αμερικανικού Γενικού Προξενείου
- 16-3-2000, ώρα 18:30-22:00 Ημερίδα με το παραπάνω θέμα στην αίθουσα του Μουσείου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Οργάνων
- 17-3-2000, ώρα 9:30-16:00 Workshop στο Ε.Κ.Β.Υ.

Ζητήθηκε η στήριξη του Βρετανικού Συμβουλίου, Αμερικανικού Γενικού Προξενείου, Δήμου Νεαπόλεως, ΟΤΑ Μείζονος Θεσσαλονίκης, Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων Υγροτόπων και του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων- Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1.1.ΣΤ.β.Υ

Αν και ολοκληρώθηκαν με επιτυχία οι συναντήσεις, η επιμόρφωση και τα εργαστήρια, θα αρχίσουμε την ενημέρωσή σας λίγο αντίστροφα, δηλαδή όχι από τις εισηγήσεις, αλλά από το workshop τη 17-3-2000 στο Ε.Κ.Β.Υ από τον Roger Hart, και σε επόμενα έντυπα μας από τους άλλους επιφανείς ξένους. Η χρησιμότητα και η δυνατότητα εφαρμογής του workshop στα ελληνικά δεδομένα δοκιμάστηκε την επόμενη ημέρα (18-3-2000) στη Νάουσα, στο πλαίσιο μιας προσπάθειας μεταφοράς και εφαρμογής από την Καίτη Φραγκίσκου, πρόεδρο Π.Ε.ΕΚ.ΠΕ.-Παράρτημα Θεσ/νίκης, σε συνεργασία με το Κ.Π.Ε. Νάουσας και τους εκπαιδευτικούς του Ν. Ημαθίας.

Καίτη Φραγκίσκου

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε στο Σουφλί το Σάββατο 11 Δεκεμβρίου Σεμινάριο-Εργαστήριο με θέμα: «Φιλοσοφία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης - Περιβάλλον και ηθική». Το σεμινάριο διοργάνωσε το Παράρτημα Έβρου - Ροδόπης της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Σουφλίου.

Κύριος εισηγητής ήταν ο κ. Γεωργόπουλος Αλέξανδρος, επίκουρος καθηγητής του Τμήματος Νηπιαγωγών του Α.Π.Θ., ο οποίος

ανέπτυξε τη φιλοσοφία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και τη νέα περιβαλλοντική ηθική.

Ακολούθησε γόνιμος διάλογος και προβληματισμός, ενώ τονίστηκε ιδιαίτερα ότι θεμέλιο λίθοι της φιλοσοφίας της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης είναι η μαθητοκεντρική προσέγγιση

και η οικοκεντρική θεώρηση της φύσης.

Βουδρισλής Νικόλαος

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ
"ANIMAL WELFARE EDUCATION FOR TEACHERS"

Σεμινάριο
RSPCA

Ο τρόπος που επιλέξαμε να αναπτυχθούμε, μας οδήγησε σε μια ανθρωποκεντρική λογική που μας έχει αποξενώσει από τα άλλα είδη καθώς και από άλλες ανθρωπίνες υπάρξεις.

Το σεμινάριο αποφασίστηκε με στόχο να ξαναδούμε και να αναθεωρήσουμε τη σχέση μας με τα ζώα μέσα από μια περισσότερο οικοκεντρική σκοπιά.

Ο Shepard, ένας σημαντικός περιβαλλοντικός ανθρωπολόγος, (αλλά και η εμπειρία όλων των εκπαιδευτικών, ιδιαίτερα των μικρών τάξεων του σχολείου), αναφέρει ότι ο ρόλος των ζώων είναι πολύ σημαντικός στη διανοητική ανάπτυξη των παιδιών και ιδιαίτερα στην ανάπτυξη της εικόνας και της συνείδησης του εαυτού τους.

Όμως φυσικά και πολιτιστικά, έχουμε περιθωριοποιήσει τα ζώα, και αυτό οδηγεί σε μια σύγκρουση, διότι η ανθρωπίνη γλώσσα, ιστορίες, όνειρα, και μύθοι, σταθερά ανακαλούν τα ζώα και όπως αναφέρει ο παραπάνω ανθρωπολόγος δεν απέχει πολύ που τα ζώα δε θα είναι πια μέρος της εμπειρίας μας, χωρίς ωστόσο να είμαστε έτοιμοι να πληρώσουμε αυτό το κόστος.

Στις 4-6 Φεβρουαρίου 2000, στο Ποσειδί της Χαλκιδικής, πραγματοποιήθηκε το σεμινάριο «για την εκπαίδευση στη μέριμνα των ζώων» από την RSPCA.

Το παρακολούθησαν τριάντα εκπαιδευτικοί, που με αίτηση τους δηλώσανε το ενδιαφέρον τους για το θέμα. Ήταν σχεδόν δύο εκπαιδευτικοί από κάθε νομό της Βόρειας Ελλάδας (15 από την Πρωτοβάθμια και 15 από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση).

Οργανώθηκε από το Παράρτημα Θεσσαλονίκης της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε και το Κ.Π.Ε Ελευθερίου - Κορδελιού, που συνεργάστηκαν για την πραγματοποίησή του, με την RSPCA, τον «ΑΡΚΤΟΥΡΟ», το σωματείο περιθάλψης και προστασίας αδέσποτων ζώων «ΑΡΓΟΣ» και το (GAWF) Ελληνικό ταμείο πρόνοιας των ζώων, που βρίσκεται στην Αθήνα.

Οι αιτήσεις που δέχτηκε η οργανωτική επιτροπή ήταν συνολικά 284, από δεκαπέντε νομούς της Βόρειας Ελλάδας και επέλεξε τους τριάντα εκπαιδευτικούς, με κριτήρια, τη γεωγραφική αντιπροσωπευτικότητα, τη βαθμίδα της εκπαίδευσης, το φύλο και την εμπειρία ή το ενδιαφέρον του κάθε εκπαιδευτικού για το θέμα. Σε περιπτώσεις που τα κριτήρια δεν επαρκούσαν για την επιλογή, γινόταν κλήρωση.

Η RSPCA είναι η παλιότερη και μια από τις μεγαλύτερες παγκοσμίως αγγλική οργάνωση για την προστασία των ζώων, που αναπτύσσει δράση κυρίως στη Μεγάλη Βρετανία αλλά και διεθνώς για την πρόληψη της κακομεταχείρισης των ζώων.

Στη Μεγάλη Βρετανία έχει 194 παραρτήματα και πάνω από 100 κέντρα για ζώα που περιλαμβάνουν: 4 νοσοκομεία, 40 κλινικές, 50 άσυλα ζώων και 3 νοσοκομεία για άγρια ζώα.

Στόχοι του σεμιναρίου ήταν:

1. Η ανάπτυξη βαθύτερης γνώσης σε θέματα προστασίας των ζώων

2. Η μετάδοση των γνώσεων και της εμπειρίας του εκπαιδευτικού προγράμματος για την προστασία των ζώων, της RSPCA.

3. Η παραγωγή διδακτικού υλικού για την προστασία των ζώων σε σχέση με τα αναλυτικά προγράμματα των σχολείων μας

4. Η διερεύνηση τρόπων ενσωμάτωσης της εκπαίδευσης για την προστασία των ζώων στο αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου και τη σχολική ζωή.

Για να πετύχει τους παραπάνω στόχους το σεμινάριο, εκτός από τις γενικές εισηγήσεις που αφορούσαν τη μέριμνα των ζώων και την εκπαίδευση για τη μέριμνα των ζώων, πραγματοποιήθηκαν και πέντε εργαστήρια (workshops) σε τρεις κύκλους χωριστά, ώστε ο κάθε εκπαιδευτικός να έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει τρία εργα-

στήρια, και αφορούσαν τα εξής θέματα:

1. Περιβαλλοντική εκπαίδευση και άγρια ζωή (ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ)
2. Αδέσποτα ζώα και ζωοφιλικά σωματεία (Σωματείο ΑΡΓΟΣ)
3. Ζώα της φάρμες (Dave Williams, RSPCA)
4. Κυνήγι: Ηθική εξαχρείωση ή συλλογή κρέατος από το θεό? (Phil Sixsmith, Δραματοποίηση)
5. Τα δικαιώματα των ζώων (Αλέκος Γεωργόπουλος, Αντλ. Καθηγητής Α.Π.Θ.)

Οι ομάδες που σχηματίστηκαν στην εξέλιξη του σεμιναρίου για την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού ήταν οι εξής:

1. Παραγωγή CD-Rom (σενάριο, ανάλυση κτλ.)
2. Video: α) παραγωγή Video (σενάριο, σκηνοθεσία, καρέ κτλ.) β) η χρήση Video -ταινίας που αφορά τα ζώα στο μάθημα
3. Παραγωγή παιχνιδιών που αφορούν τα ζώα (Επιτραπέζιο παιχνίδι)
4. Εικαστικά - Κατασκευές σχετικές με τα ζώα
5. Δραματοποίηση (σενάριο σχετικό με το τσίρκο)
6. Οργάνωση μιας επίσκεψης σε εκτροφεία ζώων - Έρευνα (ερωτηματολόγια, πρόγραμμα, έκθεση κτλ.)

Στο τέλος ο κάθε εκπαιδευτικός δεσμεύτηκε να πραγματοποιήσει συγκεκριμένη δράση που αφορά την προστασία των ζώων στο σχολείο του, αλλά και η κάθε ομάδα να ξανασυναντηθεί για να τελειώσει την παραγωγή του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού υλικού που ξεκίνησε να παράγει.

Στους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν, η RSPCA έδωσε ένα φάκελο με πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό, που αφορούσε κάθε πλευρά του θέματος της προστασίας των ζώων.

Οργανωτική επιτροπή του σεμιναρίου ήταν: Serena Brocklebank (RSPCA), Καίτη Φραγκίσκου και Δέσποινα Σουβατζή (Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε) και Βέτα Τσαλίκη (Κ.Π.Ε Ελευθερίου - Κορδελιού).

Δέσποινα Σουβατζή

ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΜΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΛΥΚΕΙΟΥ

Χρήση κάρτας σε εφαρμογές υγείας.

Πληρωμή διοδίων με χρήση κάρτας.

Χρήση κάρτας σε χώρους στάθμευσης οχημάτων.

Τα τελευταία 15 χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει χρηματοδοτήσει την έρευνα σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που σχετίζονται με τεχνολογίες στο χώρο της πληροφορικής, όπως η χρήση "έξυπνων καρτών" (Smart Cards) για την πληρωμή στις μεταφορές, η παροχή υπηρεσιών με "πολυμέσα" στους πολίτες και τα ηλεκτρονικά περιπτερα πληροφόρησης. Το DISTINCT, είναι ένα από τα 12 μόνο έργα, τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από το "πρόγραμμα των ολοκληρωμένων εφαρμογών σε "ψηφιακές" περιοχές", το πιο μεγαλεπήβολο πρόγραμμα τηλεματικής σε ολόκληρη την Ευρώπη. Το DISTINCT υλοποιείται σε 5 χώρες: Φιλανδία (Lapland Espoo Vantaa), Μεγάλη Βρετανία (Newcastle upon Tyne), Ελλάδα (Θεσσαλονίκη), Ιταλία (Torino), και Ολλανδία (Zeeland). Η Ελληνική πιλοτική εφαρμογή πραγματοποιείται από μια τοπική κοινοπραξία, που αποτελείται από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς. Συντονιστής του έργου σε Ελληνικό επίπεδο είναι ο Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης.

Την ανάπτυξη και διαχείριση των εφαρμογών έχουν αναλάβει οι εταιρίες INTRACOM, BIOTRAST, και TRUTH υπό την τεχνική επίβλεψη του Εργαστηρίου Συγκοινωνιακής Τεχνικής του Α.Π.Θ. Στο έργο συμμετέχουν επίσης η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και το Ταμείο Εθνικής Οδοποιίας.

Έχοντας σαν βάση τις υπάρχουσες εφαρμογές τηλεματικής στη Θεσσαλονίκη, το τελικό προϊόν του DISTINCT θα είναι μια σειρά από υπηρεσίες προς τον πολίτη (ηλεκτρονική πληρωμή στις δημόσιες συγκοινωνίες, στη στάθμευση, στα διόδια κτλ.). Η πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες θα γίνεται από τον χρήστη διαμέσου μιας και μοναδικής smart card, που ονομάζεται κάρτα DISTINCT.

Για καλύτερη δυνατή ανάπτυξη των υπηρεσιών που θα προσφέρονται με την έξυπνη κάρτα, ο Οργανισμός Ρυθμιστικού Θεσσαλονίκης, το ΑΠΘ και ο ΟΑΣΘ έθεσαν σε πιλοτική εφαρμογή (καθ' όλη τη διάρκεια του μηνός Μαρτίου) το σύστημα ηλεκτρονικής πληρωμής (με την έξυπνη κάρτα DISTINCT) των κομιστρων σε 7 λεωφορεία του ΟΑΣΘ της γραμμής 33 (Αγ. Παντελεήμων - Βενιζέλου), τα οποία εξοπλίστηκαν με συσκευές ανάγνωσης και αναγνώρισης των έξυπνων καρτών.

Στα πλαίσια αυτής της πιλοτικής εφαρμογής και σε συνεργασία με το 21ο Λύκειο Θεσσαλονίκης, την ομάδα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Λυκείου και την Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. (Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση), έξυπνες κάρτες χρησιμοποιήθηκαν από μαθητές Λυκείου με στόχο τη βελτίωση των υπηρεσιών της κάρτας, αλλά και ταυτόχρονα την υπογράμμιση της σημασίας που έχει για τη βελτίωση της κυκλοφορίας και του αστικού περιβάλλοντος, η ανάδειξη των δημοσίων συγκοινωνιών σε ελκυστικό μέσο μεταφοράς του πολίτη.

Οι κάρτες χορηγήθηκαν δωρεάν στους μαθητές και το χρηματικό ποσό που περιλαμβάνουν για το μήνα Μάρτιο καλύφθηκε από τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Θεσσαλονίκης.

Κώστας Νικολάου

Χρήση κάρτας σε λεωφορείο δημοσίων συγκοινωνιών.

Περιπτερο ηλεκτρονικής πληροφόρησης (infokiosk).

Πλακάκις ηλεκτρονικής πληροφόρησης (VMS).

Γιώργος Μπαγάκης
**«Εκπαιδευτικές Αλλαγές,
 Προγράμματα Κινητικότητας
 και Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης»**
 Εκδόσεις : μεταίχιμο - έκφραση -
 εκπαιδευτική βιβλιοθήκη,
 Μάιος 1999

Το 2ο Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση, έδωσε μια πρωτόγνωρη δυνατότητα να επιδιωχθούν δύσκολα εγχειρήματα εκπαιδευτικών αλλαγών στη Δευτεροβάθμια

Εκπαίδευση χωρίς ίσως να υπάρχουν οι απαιτούμενες εκπαιδευτικές υποδομές και το αντίστοιχο θεωρητικό και μεθοδολογικό πλαίσιο, έτσι που ενδέχεται η δυνατότητα να μην αξιοποιηθεί καλά ή και να χαθεί.

Το βιβλίο αυτό επιδιώκει να ανοίξει τη συζήτηση ανάμεσα στους άμεσα ενδιαφερόμενους, δηλαδή τους εκπαιδευτικούς, ώστε να βοηθήσει στην καλύτερη αξιοποίηση αυτής της δυνατότητας που ανοίγεται για την εκπαίδευση.

Συζητήσεις που αφορούν τεχνικά δελτία, οικονομικοτεχνικές εκθέσεις, απορροφητικότητα κτλ. (ποσοτική πλευρά) γίνονται από τη μια μεριά, είναι όμως ανάγκη να ενισχυθεί η ουσιαστική εκπαιδευτική συζήτηση που αφορά το γιγαντιαίο εκπαιδευτικό πρόγραμμα με καινοτόμες κατευθύνσεις (τουλάχιστον στους σχεδιασμούς) που γίνεται από την άλλη μεριά (ποιοτική πλευρά), και χωρίς την οποία, δύσκολα μπορεί να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί αποτελεσματικά οποιαδήποτε καινοτομική πολιτική, όσο μεγάλα κι αν είναι τα κονδύλια.

Το βιβλίο αποτελείται κυρίως από άρθρα που κατά καιρούς έχουν παρουσιαστεί σε εκπαιδευτικά συνέδρια, έχουν δημοσιευτεί σε εκπαιδευτικά περιοδικά και στον ημερήσιο τύπο κατά την περίοδο από 1992 έως 1999.

Οι δύο κύριες κατευθύνσεις του είναι: α) κείμενα για το 2ο Κ.Π.Σ. και για τα προγράμματα Κινητικότητας του 2ου Κ.Π.Σ και β) κείμενα για τις εκπαιδευτικές αλλαγές

Εν όψει μάλιστα του σχεδιασμού και της προετοιμασίας για το 3ο Κ.Π.Σ. αξίζει να διαβαστεί αυτό το βιβλίο από τους εκπαιδευτικούς.

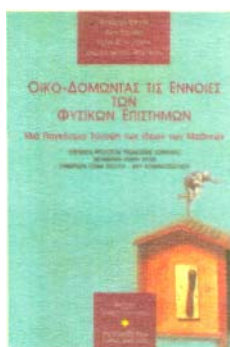

Ανδρέας Τρούμπας
«Λογία Οικολογία»
**Η Επιστήμη της Φύσης μεταξύ
 της Κοινωνίας και της Πολιτικής**
 Εκδόσεις: τυποθήτω - Γιώργος
 Δαρδανός
 • Περιβάλλον και Κοινωνικές
 Επιστήμες

Ένα ενδιαφέρον βιβλίο που ενώ δεν μπορεί να χαρακτηριστεί «ακαδημαϊκό», η σκοπιά της γραφής του είναι επιστημονική.

Καταφέρνει κοινωνικές προεκτάσεις της Οικολογίας να τις βλέπει με επιστημονική ματιά, ενώ επιστημονικές πλευρές της Οικολογίας προσεγγίζονται κοινωνικά, έτσι που πολλά αυτονόητα θέματα της Οικολογίας κατ' του Περιβάλλοντος να τα ξαναβλέπεις από την αρχή.

Το βιβλίο ουσιαστικά προσπαθεί να φωτίσει τα προβλήματα ορισμού, μεθόδου και πολιτικής που αναδύονται από τη σχέση της φύσης με το περιβάλλον, θέλοντας έτσι να υπερασπιστεί μια άλλη λογική στη νεφελώδη πραγματικότητα των μεθόδων κατ' των μεθοδεύσεων της λεγόμενης σύγχρονης περιβαλλοντικής πολιτικής.

**Rosalind Driver - Ann Squires ·
 Peter Rushworth
 Valerie Wood-Robinson**
**«Οικο-Δομώντας τις έννοιες
 των Φυσικών Επιστημών»**
**Μια παγκόσμια σύνοψη
 των ιδεών των μαθητών**
 Επιμέλεια: Π. Κόκκοτας
 Μετάφραση: Μ. Χατζή
 Εκδόσεις: τυπωθήτω- Γιώργος
 Δαρδανός
 • Διδακτική των Φυσικών
 Επιστημών

Το βιβλίο περιλαμβάνει μια παγκόσμια σύνοψη των ιδεών των παιδιών για τις κυριότερες έννοιες των Φυσικών Επιστημών. Χωρίζεται σε τρία κύρια μέρη: η ζωή και οι διαδικασίες της, τα υλικά και οι ιδιότητές τους, και οι φυσικές διαδικασίες. Η συγκέντρωση ενός τόσο σημαντικού υλικού μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο οδηγό όχι μόνο για ερευνητές ή κατασκευαστές αναλυτικών προγραμμάτων ή για συγγραφείς σχολικών εγχειριδίων, αλλά και για όλους τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν τις Φυσικές Επιστήμες στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Σύμφωνα με τη θεωρία της εποικοδόμησης της γνώσης ή του κονστρουκτιβισμού, όταν τα παιδιά αρχίζουν το σχολείο έχουν ήδη διαμορφωμένες απόψεις για το φυσικό κόσμο. Οι ιδέες αυτές επηρεάζουν τη μάθηση, και αν θέλουν αυτή να είναι περισσότερο αποτελεσματική και μόνιμη πρέπει οι δάσκαλοι να τις λαμβάνουν σοβαρά υπόψη. Εισαγωγικά στο βιβλίο γίνεται σύντομη αναφορά στη θεωρία της εποικοδόμησης της γνώσης κατ' στο διδακτικό μοντέλο της εποικοδόμησης όπως το παρουσιάζουν οι Driver και Oldham.

Εκπαιδευτικοί και ερευνητές που ασχολούνται με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και θέλουν να προσεγγίσουν έννοιες για τους οργανισμούς, τη ζωή και το περιβάλλον μέσα από τη θεωρία της εποικοδόμησης της γνώσης, το πρώτο κεφάλαιο αυτού του βιβλίου θα τους είναι πολύ χρήσιμο. Αναλυτικότερα αναφέρεται στις ιδέες των παιδιών για τις εξής έννοιες: οι ζωντανοί οργανισμοί, η διατροφή, η ανάπτυξη, το περιβάλλον, η αναπαραγωγή και η κληρονομικότητα, τα μικρόβια κατ' τα οικοσυστήματα.

Η Π.Ε. ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΣΤΟ INTERNET

Η γενική εντύπωση που αποκομίζει ο επισκέπτης των σχολικών σελίδων επιβεβαιώνει την άποψη ότι η Π.Ε. είναι η σημαντικότερη θεσμική δυνατότητα που δίνεται στους μαθητές για να αναπτύξουν δημιουργικές δραστηριότητες στο μάλλον παθητικό ελληνικό σχολείο.

Ενα "στιγμιότυπο" (επιλεγμένο τυχαία) από τις αναφορές των σχολικών σελίδων στα προγράμματα Π.Ε.

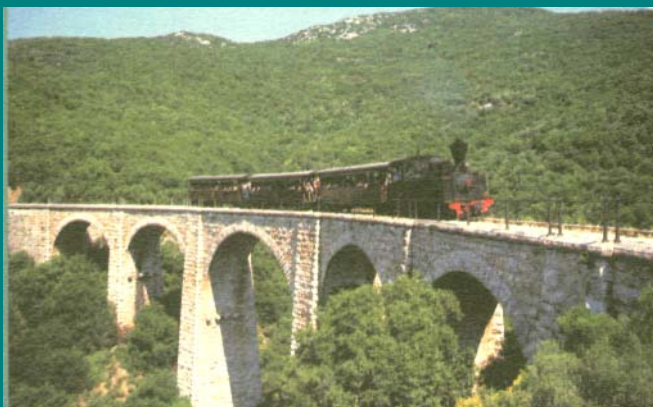
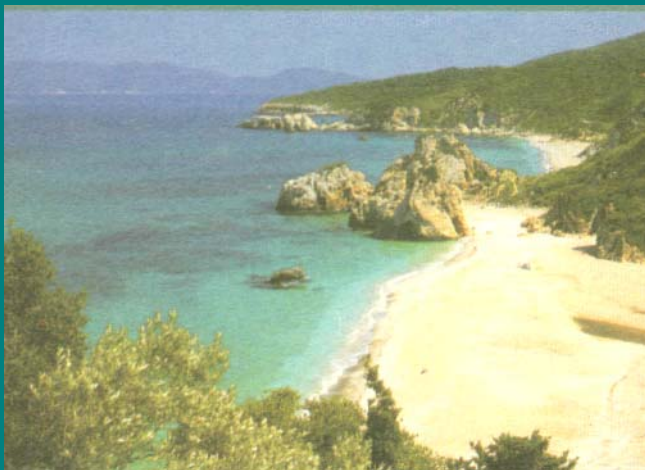
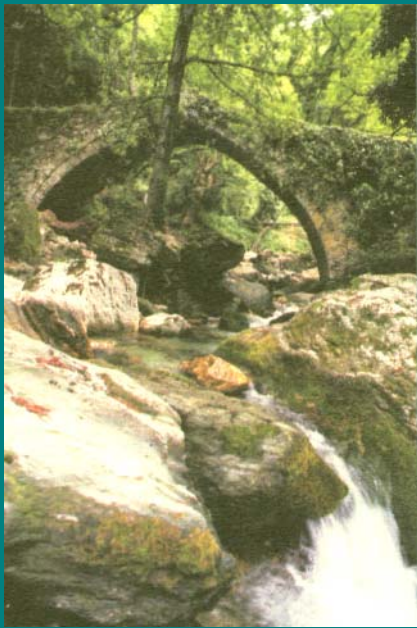
Η ηλεκτρονική διεύθυνση του υπεύθυνου της στήλης έχει αλλάξει. Η νέα διεύθυνση είναι: gperdikis@kat.forthnet.gr

Ο αριθμός των ελληνικών σχολείων που έχουν αποκτήσει δική τους σελίδα στο διαδίκτυο είναι σχετικά μικρός, αλλά διαρκώς αυξάνει. Στο site του Υπουργείου Παιδείας (<http://www.yperth.gr>) περιλαμβάνονται σύνδεσμοι που παραπέμπουν στις σελίδες 60 σχολείων. Στους σχετικούς καταλόγους της "πύλης" in.gr, στην κατηγορία εκπαίδευση (<http://www.in.gr/direct/c5/default.htm>), είναι καταχωρημένες οι σελίδες πολύ περισσότερων σχολείων: Μετρήσαμε 80 Δημοτικά και 111 Γυμνάσια - Λύκεια.

Περιδιαβάζοντας κανείς τις σχολικές διαδικτυακές σελίδες διαπιστώνει ότι το πιο κοινό είδος δραστηριότητας που προβάλλεται σ'αυτές είναι η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Στις περισσότερες σελίδες υπάρχει τουλάχιστον μία αναφορά σε πρόγραμμα ή δραστηριότητα Π.Ε., ενώ σε αρκετές είναι το θέμα που κυριαρχεί.

Ένα μάλιστα σχολείο (1ο Δημοτικό Σχολείο Κορίνθου, ηλ. διεύθυνση: <http://corinthia-net.gr/greenteams/>), έχει ξεκινήσει μια προσπάθεια δημιουργίας μιας "βάσης δεδομένων" (on line βιβλιοθήκη) με εργασίες Π.Ε. από όλη την Ελλάδα!

δώδεκα μήνες τουρισμός στη Μαγνησία

με σεβασμό
στον άνθρωπο
και το
περιβάλλον